

Παράρτημα Α

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2016-2018

27 Μαΐου 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	4
Στρατηγικές Επιδιώξεις	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	8
Μεταρρύθμιση της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών	8
Μακροοικονομικό Περιβάλλον.....	9
Μακροοικονομικές Εξελίξεις 2014	9
Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις 2015	10
Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές Κυπριακής Οικονομίας 2016-2018	11
Διεθνείς Υποχρεώσεις.....	12
Δημόσια Οικονομικά.....	14
Δημοσιονομική Κατάσταση - Γενική Κυβέρνηση	14
Βιωσιμότητα Δημόσιου Χρέους.....	23
Κεντρική Κυβέρνηση - Κρατικός Προϋπολογισμός 2016 και ΜΔΠ 2016-2018	25
Ανάλυση Κινδύνων	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	28
Μεταρρυθμίσεις στη Γενική Κυβέρνηση και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα	28
Γενικοί Στόχοι και Δράσεις	29
Κατευθυντήριες Γραμμές	34
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	36

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) προσδιορίζει και παρουσιάζει συνολικά τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες πολιτικής της κυβέρνησης για την επόμενη τριετία.

Το ΣΠΔΠ 2016-2018, το οποίο επισυνάπτεται στην παρούσα πρόταση, είναι το δεύτερο στη σειρά που ετοιμάζεται, όπως και το πρώτο στα πλαίσια του Προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής της Κύπρου. Σε συνέχεια της ομαλοποίησης της οικονομίας που έχει επιτευχθεί, βασικός άξονας στρατηγικής της κυβέρνησης για τα επόμενα χρόνια είναι η επανεκκίνηση της πραγματικής οικονομίας, η μείωση της ανεργίας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η δημιουργία προϋποθέσεων για βιώσιμη ανάπτυξη. Προτεραιότητα, η οποία είναι στενά συνυφασμένη με την έξοδο της οικονομίας μας από την ύφεση, αποτελεί και η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η επανάκτηση της εμπιστοσύνης από ξένους και ντόπιους επενδυτές και καταθέτες, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων και η τόνωση της ρευστότητας στην αγορά. Έχει ήδη επιτευχθεί σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση αυτή, αλλά παραμένουν αρκετές προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε για την πλήρη ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας

Το ΣΠΔΠ 2016-2018, όπως καθορίζεται από τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Νόμος Αρ.20(Ι)/2014), αποτελείται από τρεις Δηλώσεις-Κεφάλαια. Το Κεφάλαιο 1, "**Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής**" (ΔΚΣ), αναλύει το ευρύτερο πλαίσιο της κυβερνητικής αναπτυξιακής πολιτικής για την περίοδο 2016-2018. Μέσω του επανακαθορισμού του αναπτυξιακού μοντέλου της οικονομίας και λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, η ΔΚΣ περιγράφει σε ποιους τομείς θα πρέπει να δοθεί έμφαση για να πετύχουμε μια βιώσιμη και με στέρεες βάσεις ανάπτυξη. Η ΔΚΣ αποτελεί τη βάση για την ετοιμασία των Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων.

Στο Κεφάλαιο 2, «**Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής**» (ΔΔΣ) παρουσιάζονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις, καθώς και οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις για την περίοδο 2016-2018 και το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, με τελικό στόχο τον καθορισμό των ανώτατων οροφών δαπανών για κάθε Υπουργείο και ανεξάρτητη υπηρεσία. Στόχος της δημοσιονομικής στρατηγικής είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, η επίτευξη των προτεραιοτήτων πολιτικής σύμφωνα με τη ΔΚΣ, η βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών μέσω της ανακατανομής των δημοσίων δαπανών προς κατηγορίες με ψηλή προστιθέμενη αξία καθώς και η χρήση των περιορισμένων δημοσίων πόρων αποδοτικά, αποτελεσματικά και με διαφάνεια.

Στο Κεφάλαιο 3, "**Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης**" (ΔΠΑ), περιγράφονται οι πολιτικές για την αποτελεσματική χρήση των ανθρώπινων πόρων, τη βελτίωση της παραγωγικότητας της δημόσιας υπηρεσίας με την εισαγωγή νέων μεθόδων εργασίας και την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας, τη μείωση της γραφειοκρατίας και του διοικητικού φόρτου, που αποτελούν τις βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η μεγαλύτερη προτεραιότητα κατά τα δυο πρώτα χρόνια που η Κύπρος βρίσκεται σε Πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής, αποτέλεσε η ομαλοποίηση της οικονομίας και η σταδιακή αναχαίτιση της ύφεσης της οικονομίας και της αύξησης της ανεργίας. Η ανάσχεση των πτωτικών τάσεων της οικονομίας και η αναστροφή προς αναπτυξιακή κατεύθυνση προϋποθέτουν συντονισμένες προσπάθειες από το κράτος και από όλους τους φορείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Οι προσπάθειες αυτές, λειτουργώντας σε συνέργεια και συνέπεια μεταξύ τους, θα μπορέσουν να οδηγήσουν στην επίτευξη των ευρύτερων αναπτυξιακών στόχων της Κυβέρνησης, οι οποίοι είναι ευθυγραμμισμένοι με το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα και τους στόχους της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Με την προσήλωση σε μια στρατηγική δημοσιονομικής εξυγίανσης φιλικής προς την ανάπτυξη, και δεδομένου του ακόμα δύσκολου και εύθραυστου οικονομικού περιβάλλοντος, είναι αναπόφευκτο η προώθηση των στόχων που τίθενται να γίνεται σταδιακά, προσδίδοντας προτεραιότητα στην υλοποίηση μέτρων με άμεσο αντίκτυπο και θετικές επιπτώσεις στη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης και νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας. Είναι συνεπώς φυσικό, τα Εθνικά Προγραμματικά Έγγραφα, για αξιοποίηση των πόρων που θα διατεθούν στην Κύπρο από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία της περιόδου 2014-2020, να θέτουν ως επίκεντρο την εξυπηρέτηση των αναπτυξιακών στόχων της Κυβέρνησης.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Τα δύο πρώτα έτη διακυβέρνησης, προτεραιότητα της κυβέρνησης αποτέλεσε η επαναφορά της εμπιστοσύνης στην κυπριακή οικονομία, μέσω της σταθεροποίησης και επαναδραστηριοποίησης της. Η συλλογική προσπάθεια εστιάστηκε στη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στη διόρθωση των ανισορροπιών στα δημόσια οικονομικά, καθώς και στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, έτσι ώστε να τεθούν οι βάσεις για ανάκαμψη και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, μέσα σε συνθήκες κοινωνικής συνοχής. Τα αποτελέσματα των ήδη προωθούμενων μεταρρυθμίσεων έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή. Είναι απαραίτητο όμως να διατηρηθεί και να ενδυναμωθεί η δυναμική αυτών των μεταρρυθμίσεων, ενώ ταυτόχρονα κρίνεται αναγκαία η υλοποίηση περαιτέρω ριζικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα δημοσιονομικά περιθώρια, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι ετήσιοι Προϋπολογισμοί και το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο να αντικατοπτρίζουν τις στρατηγικές κατευθύνσεις της κυβέρνησης και να διασφαλίζεται ότι τα μέτρα και οι δράσεις που περιλαμβάνονται σε αυτούς έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή προστιθέμενη αξία και είναι άμεσα συναρτώμενες με τις στρατηγικούς στόχους.

Η Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής θέτει τις βασικές στρατηγικές επιδιώξεις οι οποίες θα πρέπει να διέπουν την κατανομή των πόρων του Προϋπολογισμού για την περίοδο 2016-2018. Μια βασική αρχή των στρατηγικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων πολιτικής είναι η διασύνδεση τους με τους δημοσιονομικούς στόχους. Οι στρατηγικές που προσανατολίζονται στην ανάπτυξη σε καμιά περίπτωση δεν αναιρούν την προώθηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων όπως υπαγορεύονται στο Μνημόνιο Συναντίληψης - Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής. Αντίθετα οι στρατηγικές ανάπτυξης θα συμβάλουν στη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των μεταρρυθμίσεων.

Λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων εσωτερικής χρηματοδότησης, αποτελεί ύψιστη σημασία η διασφάλιση της βέλτιστης αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων και άλλων εξωτερικών πόρων και η άμεση διασύνδεση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης με τους στρατηγικούς στόχους του κράτους.

1. Επένδυση για Ανάπτυξη και Επιχειρηματικότητα

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η διαφοροποίηση και αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης αξιοποιώντας και αναπτύσσοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της οικονομίας, η ενθάρρυνση των επενδύσεων, η δημιουργία ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η προώθηση της επιχειρηματικότητας αποτελούν τους βασικούς άξονες πολιτικής που θα στηρίξουν την ανάπτυξη και την απασχόληση σε σταθερή βάση.

Θα πρέπει παράλληλα να προωθηθεί η στήριξη των τομέων που μπορούν να αποτελέσουν τους κύριους πόλους ανάπτυξης και στους οποίους η Κύπρος έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στους ακόλουθους άξονες:

- Ανάπτυξη **ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον τουρισμό**, η οποία θα στοχεύει μεταξύ άλλων στη διαφοροποίηση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, στην απάμβλυνση του προβλήματος της εποχικότητας και στην αντιμετώπιση των ζητημάτων συνδεσιμότητας που αντιμετωπίζει η χώρα. Η περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα εδράζεται στον προσδιορισμό του προϊόντος και της εμπορευσιμότητας του (branding) και ακολούθως στην κατάλληλη προβολή του.
- Επέκταση του **ναυτιλιακού τομέα** μέσω της βελτίωσης του νομικού πλαισίου και του συμπλέγματος υπηρεσιών που έχει δημιουργηθεί, συμπεριλαμβανομένων και των κυβερνητικών υπηρεσιών. Άλλα μέτρα για ενίσχυση του τομέα αφορούν τη συνεχή βελτίωση της υπάρχουσας υποδομής, των διαθέσιμων κινήτρων και την ενίσχυση της διεθνούς φήμης της Κυπριακής σημαίας.
- Στήριξη του **πρωτογενή τομέα και ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, της υδατοκαλλιέργειας και των βιομηχανικών προϊόντων γεωργικής προέλευσης**. Ενθάρρυνση επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και μεγαλύτερης κλίμακας παραγωγής. Επιδίωξη για δημιουργία περισσότερων κυπριακών προϊόντων υψηλής ποιότητας.
- Προώθηση της **πράσινης ανάπτυξης** και της δημιουργίας πράσινων θέσεων εργασίας. Επενδύσεις στους τομείς της διαχείρισης αποβλήτων, της μείωσης των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου, της αξιοποίησης του ανακυκλωμένου νερού, καθώς και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση **ενεργειακών αποθεμάτων σε υδρογονάνθρακες** στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου και ενίσχυση των προοπτικών των **ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**, ιδιαίτερα μέσω της αξιοποίησης του πλεονεκτήματος της ηλιακής ενέργειας. Εντατικοποίηση των δράσεων για πιο αποτελεσματική χρήση της ενέργειας και μείωση του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.
- Στήριξη του τομέα των **επαγγελματικών υπηρεσιών** ο οποίος αποτελεί σημαντικό μέρος των εξαγωγών της Κύπρου, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη του και επέκταση του σε νέους κλάδους και αγορές. Η διεύρυνση της βάσης των συμφωνιών στον τομέα της φορολογίας, η προώθηση της Κύπρου ως διεθνές επιχειρηματικό κέντρο και η βελτίωση και εκσυγχρονισμός του νομικού, θεσμικού και φορολογικού πλαισίου, θα συμβάλουν προς την κατεύθυνση αυτή.

Ενώ οι **επενδύσεις** αποτελούν απαραίτητο παράγοντα για οικονομική ανάπτυξη, η Κύπρος χαρακτηρίζεται από χαμηλή συγκέντρωση κεφαλαίων σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη ενός ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος το οποίο θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και τη διενέργεια εγχώριων και ξένων επενδύσεων. Για το σκοπό αυτό προκρίνεται να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την προώθηση των επενδύσεων μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου νομικού πλαισίου και μηχανισμού ταχείας εξυπηρέτησης για στρατηγικές επενδύσεις.

Η βελτίωση της **επιχειρηματικότητας** στην Κύπρο πρέπει να ενισχυθεί. Για το σκοπό αυτό το υφιστάμενο πλαίσιο για την ίδρυση και τη λειτουργία επιχειρήσεων θα πρέπει να μετεξελιχθεί με στόχο τη δημιουργία ενός

ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τη βιωσιμότητα και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας των **MME** που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Κύπρο. Δίνεται προτεραιότητα στη διαμόρφωση ενός πλαισίου αλληλοενισχυόμενων πολιτικών που προβλέπουν την καλύτερη και ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, τη βελτίωση και απλοποίηση του κανονιστικού πλαισίου για τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων, τη διευκόλυνση και στήριξη της πρόσβασης σε έρευνα και καινοτομία με τη δημιουργία κέντρου υποστήριξης για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας στην Κύπρο.

2. Διοικητική Μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός των θεσμών και του κράτους

Η μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας, ώστε να καταστεί πιο αποτελεσματική και αποδοτική, αποτελεί προϋπόθεση για επιτυχημένη μετάβαση σε συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης, παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πολίτες και στήριξη της επιχειρηματικότητας.

Βασικές παράμετροι για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας αποτελούν η **συγκράτηση των κρατικών δαπανών και του κρατικού μισθολογίου**, η **ενίσχυση της ευελιξίας της δημόσιας υπηρεσίας** μέσω της καλύτερης αξιοποίησης του προσωπικού και η **αναδιοργάνωση κρατικών υπηρεσιών** με γνώμονα την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Παράλληλα προωθείται **αναθεώρηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου** και απλοποίηση των διαδικασιών ώστε να διευκολυνθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα και οι επενδύσεις. Πρόσθετα, διαμορφώνεται μηχανισμός για την εφαρμογή της έξυπνης ρύθμισης, με στόχο την ελαχιστοποίηση του διοικητικού κόστους των υιοθετούμενων νομοθεσιών στις επιχειρήσεις.

Υπάρχει επίσης ανάγκη για **περαιτέρω χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)** στη δημόσια διοίκηση, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα. Η υλοποίηση της ψηφιακής στρατηγικής και ειδικότερα της στρατηγικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες και ως εκ τούτου απαιτείται αναθεώρηση της εθνικής δομής ΤΠΕ και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθώς και υλοποίηση σχετικών δράσεων που στοχεύουν στη διευκόλυνση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Η **έλλειψη διαφάνειας και χρηστής διοίκησης** αποτελούν σημαντικούς ανασταλτικούς παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, προωθείται επανασχεδιασμός των πολιτικών με στόχο να διασφαλίζεται και να ενισχύεται η χρηστή διοίκηση, τόσο σε επίπεδο δημόσιας διοίκησης, όσο και σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης και να ενισχυθεί η διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων και καθορισμού πολιτικής.

3. Ολοκλήρωση και πλήρης εφαρμογή ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας

Η επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος και η αύξηση των αναγκών κοινωνικής στήριξης έχει θέσει τη μεταρρύθμιση της πολιτικής κοινωνικής πρόνοιας σε άμεση προτεραιότητα. Η νέα επιδοματική πολιτική στηρίζεται στην αρχή ότι το κράτος πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίσει ένα ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους τους πολίτες που πραγματικά έχουν ανάγκη, ενώ παράλληλα να λαμβάνονται μέτρα για την ενεργοποίηση, ένταξη ή επανένταξη τους στην αγορά εργασίας. Η μεταρρύθμιση της πολιτικής κοινωνικής πρόνοιας η οποία ξεκίνησε με την εισαγωγή του Θεσμού του Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος, θα συνεχιστεί με τη δημιουργία ενιαίου μητρώου κοινωνικών παροχών, τη διασύνδεση των παροχών με ενεργές πολιτικές απασχόλησης και ισχυρά κίνητρα για ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, καθώς και με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.

4. Καταπολέμηση της ανεργίας

Η αντιμετώπιση των ψηλών ποσοστών ανεργίας εξακολουθεί να παραμένει κύρια προτεραιότητα. Τα μέτρα που προωθούνται για ενίσχυση της ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας αναμένεται να έχουν σημαντική επίδραση στην καταπολέμηση της ανεργίας, μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Παράλληλα, για άμεση διαχείριση των ποσοστών ανεργίας, θα πρέπει να συνεχίσει η προώθηση μέτρων, μέσω συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, τα οποία θα προσφέρουν αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης όλων των κατηγοριών των ανέργων. Παράλληλα κρίνεται σημαντική η συνέχιση της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση των Νέων, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις που υποστηρίζουν την ένταξη στην αγορά εργασίας νέων μέχρι 29 ετών.

5. Αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για να καταστεί πιο λειτουργική, βιώσιμη και να εξυπηρετεί καλύτερα τον πολίτη και τις επιχειρήσεις, μέσω της μείωσης του διοικητικού φόρτου και του κόστους παροχής υπηρεσιών.

6. Υλοποίηση του Προγράμματος Δράσης για τις **αποκρατικοποιήσεις**, στη βάση νομοθεσίας που διέπει το νομικό και θεσμικό πλαίσιο. Οι στοχοθετημένες και αποτελεσματικές αποκρατικοποιήσεις δύναται να αποτελέσουν μια εξόχως διαρθρωτική αλλαγή που θα προσελκύσει ξένες επενδύσεις και θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας.

7. Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος

Με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης, προωθείται η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Σε αυτό το πλαίσιο συνεχίζεται η διαβούλευση μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων των τριών προτάσεων πολιτικής που αφορούν το σύστημα πρόσληψης των εκπαιδευτικών, την επιμόρφωση και κατάρτιση τους και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου.

Περαιτέρω, η ανάπτυξη των υποδομών του Πανεπιστημίου Κύπρου σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό του τρόπου εισδοχής και των μεθόδων διδασκαλίας θα αποτελέσουν σημαντικές δυναμικές για περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα.

8. Μεταρρύθμιση στον τομέα της υγείας

Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της Υγείας συνεχίζονται, με στόχο την εφαρμογή ενός Γενικού Σχεδίου Υγείας, ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και να διασφαλιστεί, ταυτόχρονα, η οικονομική βιωσιμότητα του Σχεδίου. Παράλληλα προωθείται η αλλαγή στην τιμολογιακή πολιτική για τα φάρμακα με στόχο τις μειώσεις των τιμών των φαρμάκων. Η αποτελεσματική αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων καθώς και η εισαγωγή ενός αποδοτικού συστήματος μηχανογράφησης, αποτελεί τη βάση για την εισαγωγή και λειτουργία ενός ανταγωνιστικού και βιώσιμου Σχεδίου Υγείας. Η περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα εδράζεται επίσης στην διαπίστευση των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων και την εισαγωγή ελάχιστου ποιοτικού επιπέδου παροχής υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης έχει πετύχει τη δημοσιονομική προσαρμογή ισορροπώντας τις βραχυχρόνιες κυκλικές διακυμάνσεις με τους μακροχρόνιους στόχους βιωσιμότητας, προστατεύοντας ταυτόχρονα, τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Η δημοσιονομική πολιτική της Κυβέρνησης έχει αποφέρει αποτελέσματα, δίδοντας την ευχέρεια υιοθέτησης μιας ουδέτερης δημοσιονομικής στάσης, επιτρέποντας στους αυτόματους σταθεροποιητές να λειτουργήσουν ελεύθερα. Η πολιτική αυτή θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και επενδυτών, με την οικονομία να επιστρέφει σταδιακά στην ομαλότητα.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα πάνω στον οποίο μπορεί να κτιστεί και να ευημερήσει μακροπρόθεσμα μια οικονομία και οι πολίτες της. Σε αυτά τα πλαίσια, στις 23 Φεβρουαρίου 2014 ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος. Πρόκειται για το Νόμο «Ομπρέλα» ο οποίος καλύπτει όλο το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής και παράλληλα ενσωματώνει όλες τις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις στον τομέα των δημόσιων οικονομικών, συμπληρώνοντας υφιστάμενες και εισάγοντας νέες. Επίσης ενσωματώνει ευρωπαϊκές Οδηγίες/Κανονισμούς/Συνθήκες, προβλέπει τη διαχείριση και αξιολόγηση των δημόσιων επενδύσεων στη βάση βέλτιστων πρακτικών και μεθοδολογιών, το στρατηγικό σχεδιασμό από τα Υπουργεία και την αξιολόγηση και διαχείριση των δημοσιονομικών κινδύνων.

Επιπρόσθετα, ο Νόμος αυτός παραχωρεί περισσότερη ευελιξία αλλά ταυτόχρονα και περισσότερη ευθύνη στα υπουργεία για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής τους και για τη διαχείριση των πόρων τους, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η προώθηση των στρατηγικών επιδιώξεων της κυβέρνησης. Για το σκοπό αυτό, το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) ενισχύεται και επιπλέον εισάγεται μια σύγχρονη προσέγγιση για τη διαχείριση/αξιολόγηση των δημόσιων επενδύσεων. Στο σύνολό τους, όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις θα οδηγήσουν σε μια πιο αποτελεσματική εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής και μια πιο αποδοτική χρήση των δημόσιων πόρων.

Σύμφωνα με τον υπό αναφορά Νόμο, τα Υπουργεία, με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων, ετοίμασαν Στρατηγικά Σχέδια. Τα Στρατηγικά Σχέδια παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το όραμα, την αποστολή, τις αξίες, τους στρατηγικούς τους στόχους καθώς και τις δραστηριότητες που απαιτούνται για την υλοποίηση των στρατηγικών τους στόχων. Στη συνέχεια, οι στόχοι και οι δραστηριότητες κοστολογούνται και περιλαμβάνονται στον Προϋπολογισμό και στο ΜΔΠ. Με τον τρόπο αυτό, ο κρατικός προϋπολογισμός μετατρέπεται σε προϋπολογισμό εκρών (αντί εισρών που ήταν μέχρι σήμερα) και αξιολογείται με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες. Η νέα μορφή του προϋπολογισμού θα εφαρμοστεί πλήρως όταν θα ετοιμαστεί το νέο μηχανογραφικό σύστημα.

Για να διασφαλιστεί η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, το ΣΠΔΠ 2016 -2018 καθορίζει δεσμευτικά ανώτατα όρια δαπανών για τη ετοιμασία του προϋπολογισμού του 2016 και του ΜΔΠ 2016-2018. Τα ανώτατα όρια δαπανών για το 2016 και 2017 επικαιροποιούνται, και το νέο ΣΠΔΠ επεκτείνεται κατά ένα χρόνο καθορίζοντας ενδεικτικό ανώτατο όριο δαπανών για το 2018 για κάθε Ανεξάρτητη Υπηρεσία / Υπουργείο.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2014

Διεθνείς Οικονομικές Εξελίξεις 2014

Ο παγκόσμιος **ρυθμός ανάπτυξης** το 2014 ανήλθε στο 3,3%, γεγονός που υποδηλοί σταδιακή ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας.

Το 2014, η Ε.Ε παρουσίασε θετικό ρυθμό ανάπτυξης ύψους 1,3% σε σχέση με μηδενική ανάπτυξη το 2013, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο, χώρα με ιδιαίτερες εμπορικές και οικονομικές σχέσεις με την Κυπριακή Δημοκρατία, παρουσίασε ρυθμό ανάπτυξης 2,6%. Η Ρωσική Ομοσπονδία, που επίσης αποτελεί πολύ σημαντικό εμπορικό εταίρο της Κύπρου, παρουσίασε οριακή ανάπτυξη της τάξης του 0,6% κατά το 2014.

Ο μέσος όρος **ανεργίας** το 2014 στην Ε.Ε παρέμεινε ψηλός, περίπου στο 10,2%, υποδεικνύοντας ότι οι προσπάθειες για οικονομική ανάκαμψη και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα πρέπει να συνεχιστούν.

Στην Ευρώπη παρατηρείται μια τάση χαμηλού **πληθωρισμού**, η οποία παρεμποδίζει την πορεία ανάκαμψης, ιδιαίτερα των ευάλωτων οικονομιών. Κατά μέσο όρο, ο πληθωρισμός το 2014 στην Ε.Ε ανήλθε στο 0,6%. Σε αυτή την τάση, μεταξύ άλλων, έχει συμβάλει και η σημαντική μείωση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου, η οποία στο τέλος του 2014 ανήλθε στα 55 δολάρια το βαρέλι, σε σχέση με 108 δολάρια το βαρέλι κατά την αρχή του έτους.

Σημειώνεται ότι, λόγω των πολιτικών εξελίξεων στην Ουκρανία, κατά το 2014 το **ευρώ** ανατιμήθηκε σημαντικά έναντι του ρουβλίου, καθιστώντας την ευρωπαϊκή οικονομία λιγότερο ανταγωνιστική για τη ρωσική αγορά. Από την άλλη πλευρά, το ευρώ υποτιμήθηκε σημαντικά έναντι του δολαρίου και της στερλίνας, καθιστώντας την ευρωπαϊκή αγορά πιο ανταγωνιστική στις χώρες αυτές.

Οικονομικές Εξελίξεις στην Κυπριακή Οικονομία το 2014

Ο **ρυθμός ανάπτυξης** κατά το 2014 ήταν αρνητικός αλλά σημαντικά χαμηλότερος (-2,3%) από τις αρχικές προβλέψεις των εταίρων του Προγράμματος αλλά και από τις προβλέψεις των διεθνών Οίκων Αξιολόγησης και μεγάλων Οργανισμών. Από πλευράς ζήτησης, η ιδιωτική κατανάλωση παρουσίασε οριακή αύξηση και οι καθαρές εξαγωγές συνεισέφεραν θετικά, ενώ αντίθετα οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου και η δημόσια κατανάλωση σημείωσαν σημαντική μείωση. Από τομεακής πλευράς, η θετική επίδοση στον τουριστικό τομέα και η σχετική διατήρηση των δραστηριοτήτων των επαγγελματικών υπηρεσιών, λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Κύπρος, συνέβαλαν στη συγκράτηση της ύφεσης.

Για το 2014, ο **πληθωρισμός** κυμάνθηκε στο -0,3%, υποδεικνύοντας συνθήκες αποπληθωρισμού, όπως παρουσιάζεται και σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Στην περίπτωση της Κύπρου, ο χαμηλός πληθωρισμός αντανάκλασε σε μεγάλο βαθμό την προσαρμογή της αγοράς εργασίας και των τιμών, εξέλιξη που θεωρείται αναγκαία για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας για επαναφορά της οικονομίας σε πορεία ανάπτυξης (βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω εσωτερικής υποτίμησης). Στη συγκράτηση του πληθωρισμού συνέβαλαν επίσης οι μειωμένες παγκόσμιες τιμές καυσίμων, καθώς και οι συνακόλουθες μειώσεις στις τιμές κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και καυσίμων εσωτερικής καύσης.

Στην αγορά εργασίας, το ποσοστό **ανεργίας** το 2014 αυξήθηκε οριακά στο 16,1%, ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης. Ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι τα επίπεδα ανεργίας ανάμεσα στους νέους (περίπου 32,8% στο τέλος του 2014), καθώς και τους μακροχρόνιους ανέργους, το οποίο επηρεάζει αρνητικά το ρυθμό ανάπτυξης και τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια του 2014

παρατηρήθηκε σταθερή και σταδιακή μείωση στα επίπεδα ανεργίας των νέων. Οι απολαβές ανά μισθωτό μειώθηκαν κατά 4,7% σε ετήσια βάση το 2014, συνεισφέροντας στη μείωση του ονομαστικού μοναδιαίου κόστους και στην περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η συνολική απασχόληση μειώθηκε κατά 1,9%.

Ακολουθώντας την τάση που ξεκίνησε στα τέλη του 2013, οι συνθήκες στις κεφαλαιαγορές συνέχισαν να είναι ευνοϊκές εντός του 2014. Με τη σταδιακή αποκλιμάκωση των επιτοκίων, η Κυπριακή Δημοκρατία εξέδωσε τον Μάιο νέο ομόλογο πενταετούς διάρκειας. Η έκδοση προσέλκυσε το ενδιαφέρον των επενδυτών που υπέβαλαν συνολικά προσφορές για 2 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ στο τέλος κατανεμήθηκαν 750 εκ. ευρώ για ονομαστικό επιτόκιο 4,75%.

Η βελτίωση που καταγράφηκε στις αποδόσεις κυπριακών ομολόγων το 2014 σχετίζεται τόσο με τις θετικές εκτιμήσεις του Προγράμματος προσαρμογής και τις αναβαθμίσεις πιστοληπτικής αξιολόγησης, όσο και με τις γενικές θετικές εξελίξεις στην ευρωζώνη, ιδιαίτερα στην περαιτέρω μείωση των βασικών επιτοκίων και στις προσδοκίες για έναρξη ποσοτικής χαλάρωσης από την ΕΚΤ, κάτι που τελικά επαληθεύθηκε στις αρχές του 2015.

Κατά το 2014 σημειώθηκαν αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης από μία έως τρεις βαθμίδες από όλους τους κύριους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης.

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 2015

Διεθνής Οικονομία 2015

Σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, το 2015 η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να παρουσιάσει περαιτέρω βελτίωση, με το **ρυθμό ανάπτυξης** να ανέρχεται στο 3,5%. Σημειώνεται ταυτόχρονα όμως ότι, η θετική αυτή εξέλιξη θεωρείται εύθραυστη, καθώς η συνεχιζόμενη πολιτική αστάθεια που έχει δημιουργηθεί από τις εξελίξεις μεταξύ της Ουκρανίας και της Ρωσίας, αποτελούν σοβαρό κίνδυνο για τις προοπτικές της διεθνούς οικονομίας.

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2015 η ευρωπαϊκή οικονομία αναμένεται να ανακάμψει περαιτέρω, με μέσο ρυθμό ανάπτυξης ύψους 1,7%. Κύριοι λόγοι της ανάκαμψης θεωρούνται, η σημαντική μείωση των διεθνών τιμών πετρελαίου, η αποδυνάμωση του ευρώ έναντι άλλων νομισμάτων όπως της στερλίνιας και δολαρίου, η απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να προβεί σε μια ευρείας κλίμακας ποσοτικής χαλάρωσης, καθώς και η σταδιακή εφαρμογή του Σχεδίου Επενδύσεων του νέου Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το Ηνωμένο Βασίλειο προβλέπεται να παρουσιάσει ρυθμό ανάπτυξης 2,6% το 2015, δημιουργώντας θετικές προσδοκίες για τον εισερχόμενο τουρισμό στην Κύπρο από τη χώρα αυτή. Από την άλλη πλευρά, η Ρωσική Δημοκρατία αναμένεται να παρουσιάσει ύφεση της τάξης του 3%.

Ο μέσος όρος **ανεργίας** στην Ε.Ε αναμένεται να παραμείνει ψηλός το 2015 και να κυμανθεί γύρω στο 9.8%, παρουσιάζοντας όμως μικρή βελτίωση σε σχέση με το 2014.

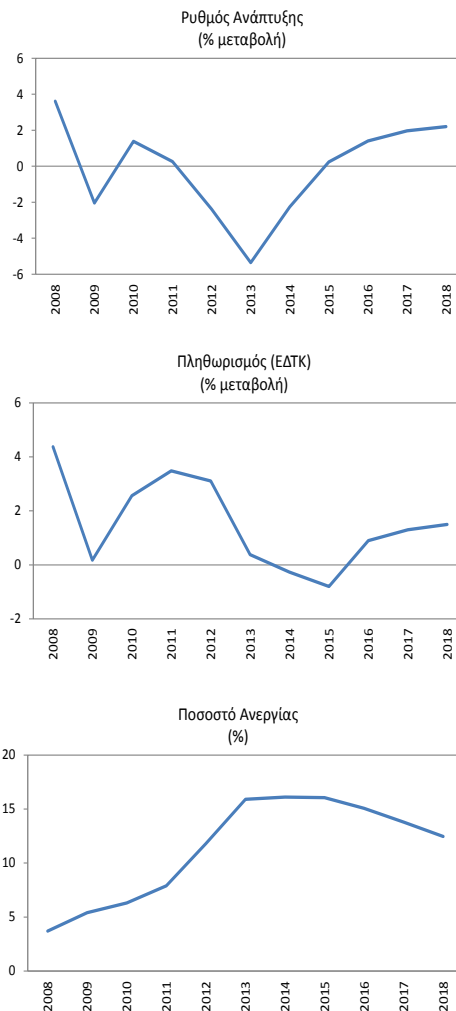
Ο **πληθωρισμός στην Ε.Ε.** το 2015 αναμένεται να ανέλθει στο 0,2%, παραμένοντας δηλαδή σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Κυπριακή Οικονομία 2015

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο που συμφωνήθηκε στα πλαίσια της 6ης αξιολόγησης της εφαρμογής του Προγράμματος Μακροοικονομικής Προσαρμογής, ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας το 2015 αναμένεται να είναι οριακά θετικός, της τάξης του 0,2% με την οικονομική δραστηριότητα να παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης ιδιαίτερα από το δεύτερο εξάμηνο και μετέπειτα του έτους. Η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, εν μέρει λόγω μείωσης των τιμών των ενεργειακών προϊόντων, αναμένεται να επηρεάσει θετικά την ιδιωτική κατανάλωση. Οι προοπτικές των επιδόσεων στον τομέα των επαγγελματικών και ναυτιλιακών υπηρεσιών προμηνύονται θετικές, ενόψει της επικείμενης βελτίωσης του ρυθμιστικού και νομοθετικού πλαισίου που τις διέπει. Όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού, η προοπτική του εξαρτάται κυρίως από τις εξελίξεις στη ρωσική οικονομία και το κατά πόσο τυχόν αρνητικές επιπτώσεις θα καλυφθούν από αυξημένη ζήτηση από άλλες χώρες (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, τις Σκανδιναβικές Χώρες, του Ισραήλ και την Αυστρία). Επιπρόσθετα, καθοριστικές για την πορεία της κυπριακής οικονομίας το 2015 θα είναι οι εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα και η συνεχιζόμενη συρρίκνωση του (απομόχλευση), ενώ τυχόν επιδείνωση της κρίσης στην Ελλάδα δύναται να έχει αρνητικό αντίκτυπο.

Για το 2015, ο **πληθωρισμός (ΕΔΤΚ)** αναμένεται να είναι αρνητικός και να φθάσει το -0,8%, παραμένοντας σε χαμηλά επίπεδα.

Το ποσοστό **ανεργίας** το 2015 αναμένεται να συγκρατηθεί και να κυμανθεί στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2014, δηλαδή γύρω στο 16,1% του εργατικού δυναμικού.

ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 2016-2018

Μεσοπρόθεσμα, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, με κινητήριο μοχλό τη ζήτηση και τις επενδύσεις, η κυπριακή οικονομία αναμένεται να ανακάμψει περαιτέρω, παρουσιάζοντας θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι οποίοι θα είναι αισθητά μεγαλύτεροι σε σχέση με το 2015. Η σταδιακή αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος σε συνδυασμό με την πλήρη κατάργηση των περιορισμών στη διακίνηση κεφαλαίων, αναμένεται να συμβάλουν θετικά στην οικονομική δραστηριότητα. Κατά την περίοδο αυτή αναμένονται επίσης σημαντικές ξένες επενδύσεις, κυρίως για εμπλουτιστικές εργασίες στον τομέα του τουρισμού (μαρίνα Αγίας Νάπας και καζίνο), της εκπαίδευσης (υποδομές Πανεπιστημίου Κύπρου) και της ενέργειας (καινοτόμες υποδομές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας). Επιπρόσθετα, η δημοσιονομική προσαρμογή έχει ήδη προωθηθεί ικανοποιητικά και αναμένεται να συνεχίσει να συνεισφέρει θετικά στην πορεία ανάκαμψης.

Ταυτόχρονα όμως ελλοχεύουν κίνδυνοι, ιδιαίτερα σε σχέση με τις προοπτικές του τουρισμού (Ρωσία) αλλά και του τραπεζικού τομέα, οι οποίοι αποτελούν κλειδί για την οικονομική ανάκαμψη. Η απομόχλευση των

χαρτοφυλακίων, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των δανειστικών επιτοκίων, συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικούς δείκτες για τη μετέπειτα πορεία του τομέα αυτού.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις που συμφωνήθηκαν με τους εταίρους, για το 2016, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να ανέλθει γύρω στο 1,4%, ενώ για το 2017 και 2018 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω στο 2,0%, και 2,2% αντίστοιχα.

Στα πλαίσια της ομαλοποίησης της κατάστασης της οικονομίας, ο ρυθμός **πληθωρισμού** για το 2016 προβλέπεται να ανέλθει στο 0,9%, ενώ για τα έτη 2017 και 2018 προβλέπεται να επιταχυνθεί στο 1,3% και 1,5% αντίστοιχα

Στην αγορά εργασίας, από το 2016 και μετέπειτα η **ανεργία** αναμένεται να παρουσιάσει τάσεις αποκλιμάκωσης, παραμένοντας όμως σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Για το 2016 το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί και να κυμανθεί γύρω στο 15,1% ακολούθως το 2017 να περιορισθεί στο 13,8% και το 2018 να μειωθεί στο 12,5%. Η απορρόφηση των νέων στην αγορά εργασίας και η μακροπρόθεσμη ανεργία παραμένουν οι μεγαλύτερες προκλήσεις.

Στο **Παράρτημα I** παρουσιάζεται πίνακας με τους κυριότερους μακροοικονομικούς δείκτες της κυπριακής οικονομίας για τα έτη 2010 έως 2018 σύμφωνα με το μακροοικονομικό σενάριο που έχει συμφωνηθεί με τους εταίρους του Προγράμματος και περιλήφθηκε στο τελευταίο επικαιροποιημένο πρόγραμμα προσαρμογής.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ως μέλος της ζώνης του ευρώ, η Κύπρος είναι εταίρος στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Το ΣΣΑ βασίζεται σε κανόνες με σκοπό το συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΣΣΑ περιλαμβάνει δύο σκέλη - το προληπτικό σκέλος και το διορθωτικό σκέλος. Το προληπτικό σκέλος επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι, η δημοσιονομική πολιτική ασκείται στα κράτη - μέλη με τρόπο βιώσιμο καθ' όλη τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Το διορθωτικό σκέλος καθορίζει το πλαίσιο για τις χώρες που πρέπει να λάβουν διορθωτικά μέτρα στην περίπτωση που βρίσκονται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. **Λεπτομέρειες για το προληπτικό σκέλος και το διορθωτικό σκέλος του ΣΣΑ παρουσιάζονται στο Παράρτημα II.**

Η Κύπρος βρίσκεται στη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ) από το 2010. Η ΔΥΕ είναι μέρος του διορθωτικού σκέλους του ΣΣΑ. Ένα κράτος-μέλος βρίσκεται σε ΔΥΕ όταν το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ ή το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής, η Κύπρος καλείται μέχρι το 2016 να εξέλθει από τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, δηλαδή το δημοσιονομικό της έλλειμμα πρέπει να μειωθεί κάτω από το ποσοστό αναφοράς του 3% του ΑΕΠ. Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος αξιολογείται ετησίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία μπορεί να αποφασίσει την έκδοση Σύστασης για πιο γρήγορη έξοδο ενός κράτους μέλους από τη διαδικασία αυτή, εάν με βάση τα στοιχεία, το υπερβολικό έλλειμμα έχει διορθωθεί με τρόπο βιώσιμο¹. Βάσει των Εαρινών Προβλέψεων

¹ Βιώσιμη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος κρίνεται ότι επιτυγχάνεται όταν τον προηγούμενο χρόνο για τον οποίο υπάρχουν επίσημα τελικά στοιχεία το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν υπερέβη το 3% του ΑΕΠ και εάν προβλέπεται ότι για τα επόμενα δυο χρόνια το δημοσιονομικό έλλειμμα θα διατηρηθεί κάτω του 3% του ΑΕΠ.

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύθηκαν στις 5 Μαΐου 2015, δεν αναμένεται η Κυπριακή Δημοκρατία να εξέλθει από τη ΔΥΕ, καθώς το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2014 διαμορφώθηκε στο -8,8%, με τη συμπερίληψη του κόστους ανακεφαλαιοποίησης των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων, ύψους 1,5 δις ευρώ.

Όταν η Κυπριακή Δημοκρατία εξέλθει από τη ΔΥΕ, τότε θα τεθεί ξανά κάτω από το προληπτικό σκέλος του ΣΣΑ, όπως όλα τα Κράτη Μέλη εκτός ΔΥΕ, με όλους τους κανόνες που ισχύουν σε αυτό. Οι πρόνοιες του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, όπως η επίτευξη Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Στόχου, ο Κανόνας των Δημόσιων Δαπανών και ο Κανόνας του Δημόσιου Χρέους, παρατίθενται στο Παράρτημα II.

Για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών, δημοσιονομικών και διαρθρωτικών προκλήσεων και ανισορροπιών που αντιμετώπιζε η Κυπριακή οικονομία, το Μάιο του 2013, η Κυπριακή Δημοκρατία συμφώνησε στην υιοθέτηση και εφαρμογή ενός προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής με την ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το ΔΝΤ. Το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής, όπως έχει συμφωνηθεί και περιληφθεί στο Μνημόνιο Συναντίληψης, καλύπτει περίοδο τριών ετών (Απρίλιος 2013 - Μάρτιος 2016) και εστιάζεται (i) στην αποκατάσταση της ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού τομέα και την επανάκτηση της εμπιστοσύνης των καταθετών και επενδυτών και γενικότερα την επανάκτηση της εμπιστοσύνης προς την κυπριακή οικονομία (ii) στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών και (iii) στη διασφάλιση της εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης.

1. Δημοσιονομικές Εξελίξεις 2014

Το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά το 2014 ήταν σημαντικά χαμηλότερο από ότι αναμενόταν² και περιορίστηκε στο 0,2%³ του ΑΕΠ σε σύγκριση με στόχο πρόβλεψη ύψους 4,8% του ΑΕΠ. Το πρωτογενές δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης ήταν πλεονασματικό και ανήλθε στο 2,6% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με τον προβλεπόμενο στόχο για πρωτογενές έλλειμμα της τάξης του 1,6%.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται εν μέρει στο ευνοϊκότερο μακροοικονομικό περιβάλλον σε σχέση με τις αρχικές εκτιμήσεις, που οδήγησε σε καλύτερη απόδοση των φορολογικών εσόδων και των εισφορών στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε συνδυασμό με την κατάρτιση και εκτέλεση ενός συνετούς προϋπολογισμού.

Αναλυτικότερα, τα δημόσια έσοδα ήταν ψηλότερα από ό, τι αναμενόταν κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, λόγω κυρίως της καλύτερης απόδοσης των φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών καθώς και των μη φορολογικών εσόδων.

Τα έσοδα από τους φόρους επί της παραγωγής και των εισαγωγών παρουσίασαν θετική απόκλιση της τάξης των 1,3 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ λόγω της διατήρησης της εγχώριας ζήτησης σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα η οποία αντικατοπτρίζει εν μέρει και την ικανοποιητική επίδοση του τομέα του τουρισμού.

Παράλληλα, οι εισφορές στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων παρουσίασαν θετική απόκλιση της τάξης των 0,4 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ λόγω της μικρότερης μείωσης της συνολικής απασχόλησης και συγκράτησης των ασφαλιστέων απολαβών σε ψηλότερα επίπεδα από ότι αναμενόταν.

Τα μη φορολογικά έσοδα παρουσίασαν επίσης θετική απόκλιση της τάξης των 0,6 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ λόγω κυρίως του υψηλότερου μερίσματος από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου καθώς και της υψηλότερης απόδοσης των τελών για αγαθά και υπηρεσίες.

Οι δε πρωτογενείς δαπάνες ήταν χαμηλότερες από το στόχο κατά περίπου 1,7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη συγκράτηση των δαπανών για τις απολαβές προσωπικού που ήταν χαμηλότερες από το στόχο κατά περίπου 0,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ως αποτέλεσμα αφενός της καλύτερης απόδοσης των μέτρων μείωσης του κρατικού μισθολογίου και αφετέρου του περιορισμού του αριθμού των πρώρων αφυπηρετήσεων.

Σε συνδυασμό με την πιο πάνω εξέλιξη, οι δαπάνες για την ενδιάμεση κατανάλωση ήταν χαμηλότερες από το στόχο κατά περίπου 0,7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ως αποτέλεσμα της κατάρτισης ενός συνετούς προϋπολογισμού στη βάση ανωτάτων οροφών ανά υπουργείο.

² Εκτιμήσεις κατά την 4^η αξιολόγηση του προγράμματος (Μάιος 2014), για τις οποίες έγινε ανάλυση στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής του προηγούμενου χρόνου.

³ Εξαιρουμένης της ανακεφαλαιοποίησης των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων ύψους €1,500 εκ.

Οι κοινωνικές παροχές ήταν χαμηλότερες από το στόχο κατά περίπου 0,8 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, ως αποτέλεσμα των ευνοϊκότερων συνθηκών στην αγορά εργασίας σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις σε συνάρτηση με τον εξορθολογισμό συγκεκριμένων σχεδίων κοινωνικών παροχών.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά τόσο τα έσοδα όσο και οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για το 2014 σε σύγκριση με τις αρχικές προβλέψεις:

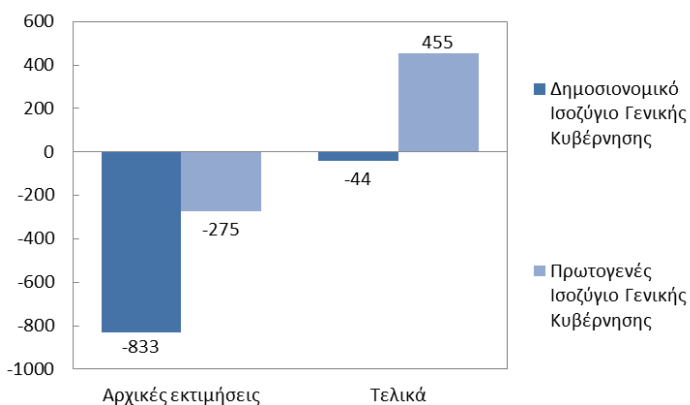
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2014

	(Εκατομμύρια Ευρώ)			(% ΑΕΠ)		
	Εκτιμήσεις 2014, 4η αξιολόγηση	Τελικά	Απόκλιση	Εκτιμήσεις 2014, 4η αξιολόγηση	Τελικά	Απόκλιση
	1	2	2-1	1	2	2-1
Συνολικά Έσοδα	6.626	7.053	427	37,9	40,3	2,4
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	2.362	2.584	222	13,5	14,8	1,3
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	1.805	1.837	32	10,3	10,5	0,2
Κοινωνικές εισφορές	1.483	1.557	74	8,5	8,9	0,4
Άλλα έσοδα	976	1.074	98	5,6	6,1	0,6
Συνολικές Δαπάνες	7.459	7.097	-362	42,6	40,5	-2,1
Μισθολογικές Απολαβές	2.385	2.299	-86	13,6	13,1	-0,5
Ενδιάμεση Κατανάλωση	775	655	-120	4,4	3,7	-0,7
Κοινωνικές παροχές	2.710	2.576	-134	15,5	14,7	-0,8
Τόκοι	558	498	-60	3,2	2,8	-0,3
Επιδοτήσεις	93	80	-13	0,5	0,5	-0,1
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	383	417	34	2,2	2,4	0,2
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	555	571	16	3,2	3,3	0,1
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-833	-44	789	-4,8	-0,2	4,5
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-275	455	729	-1,6	2,6	4,2
Πρωτογενείς Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης	6.901	6.598	-303	39,4	37,7	-1,7

Το δημόσιο χρέος ανήλθε στο 107,5% του ΑΕΠ το 2014 σε σύγκριση με 108,5% του ΑΕΠ με βάση τις προβλέψεις κατά την 4^η αξιολόγηση του προγράμματος. Σε απόλυτους αριθμούς το δημόσιο χρέος το 2014 ανήλθε σε €18.819 εκ. σε σύγκριση με την εκτίμηση ύψους €18.994 εκ.

Η καθαρή ετήσια χρηματοδότηση ανήλθε στα 2204 εκ. ευρώ και παρουσιάζεται κατά πηγή στον πιο κάτω πίνακα.

Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2014 - Αρχικές προβλέψεις σε σχέση με πραγματικά στοιχεία (€ εκ.)

Σύνοψη καθαρής ετήσιας χρηματοδότησης ανά πηγή 2014

	εκ. ευρώ	εκ. ευρώ	%
Κυβερνητικοί τίτλοι		897	41
εκ των οποίων:			
Γραμμάτια Δημοσίου και ECP	-14		
Ομόλογα για φυσικά πρόσωπα	61		
EMTN	850		
Δάνεια από ΕΜΣ και ΔΝΤ		1267	57
Δάνεια από ΕΤΕ και Τρ. Συμβ. Ευρώπης		40	2
Σύνολο καθαρής ετήσιας χρηματοδότησης		2204	100

Σημ.: Επιπλέον χρηματοδότηση της κεντρικής κυβέρνησης προήλθε από το ετήσιο πλεονασματικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα, σε ταμειακή βάση, ύψους 68 εκ. ευρώ.

2. Δημοσιονομικές Προοπτικές 2015

Ο δημοσιονομικός στόχος⁴ που έχει τεθεί για το 2015 είναι πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης της τάξης των €264 εκατ. (1,5% του ΑΕΠ), και το δημοσιονομικό έλλειμμα να μην ξεπεράσει τα €204⁵ εκ (1,2% του ΑΕΠ).

Κατά την 4^η αξιολόγηση του προγράμματος, η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης για το 2015, ήταν έλλειμμα της τάξης του 4,8% του ΑΕΠ, και για το πρωτογενές ισοζύγιο, επίσης έλλειμμα της τάξης του 1,5%.

Η υπερκάλυψη των δημοσιονομικών στόχων κατά το 2014, λόγω κυρίως της καλύτερης συγκριτικά επίδοσης της οικονομίας από ότι αρχικά αναμενόταν, αλλά και της εφαρμογής μιας συνετούς υπό τις περιστάσεις δημοσιονομικής πολιτικής, μετακυλιέται στα επόμενα χρόνια με αποτέλεσμα την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων χωρίς την επιβολή πρόσθετων μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Η εξέλιξη αυτή είναι σημαντική καθότι δημιουργείται η ευχέρεια υιοθέτησης ουδέτερης δημοσιονομικά στάσης που θα συνεισφέρει θετικά στην οικονομική ανάπτυξη επιτρέποντας στους αυτόματους σταθεροποιητές να λειτουργήσουν ελεύθερα.

⁴ 6η αξιολόγηση Προγράμματος

⁵ Περιλαμβάνει δαπάνες για τόκους ύψους €469 εκατ., οι οποίες θα αναθεωρηθούν με βάση το μεταβαλλόμενο κόστος χρηματοδότησης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας.

Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2015, εκτιμήσεις

	(Εκατομμύρια Ευρώ)		
	Τελικά στοιχεία 2014	2015*	ετήσια % μεταβολή
	1	2	2-1
Συνολικά Έσοδα	7.053	6.837	-3,1
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	2.584	2.556	-1,1
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	1.837	1.730	-5,8
Κοινωνικές εισφορές	1.557	1.556	-0,1
Άλλα έσοδα	1.074	995	-7,3
Συνολικές Δαπάνες	7.097	7.042	-0,8
Μισθολογικές Απολαβές	2.299	2.273	-1,1
Ενδιάμεση Κατανάλωση	655	623	-4,9
Κοινωνικές παροχές	2.576	2.599	0,9
Τόκοι	498	469	-5,9
Επιδότησεις	80	80	-0,1
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	417	453	8,5
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	571	546	-4,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-44	-204	
<i>% του ΑΕΠ</i>	-0,2	-1,2	
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	455	264	
<i>% του ΑΕΠ</i>	2,6	1,5	
Πρωτογενείς Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης	6.598	6.573	
<i>% του ΑΕΠ</i>	37,7	37,8	

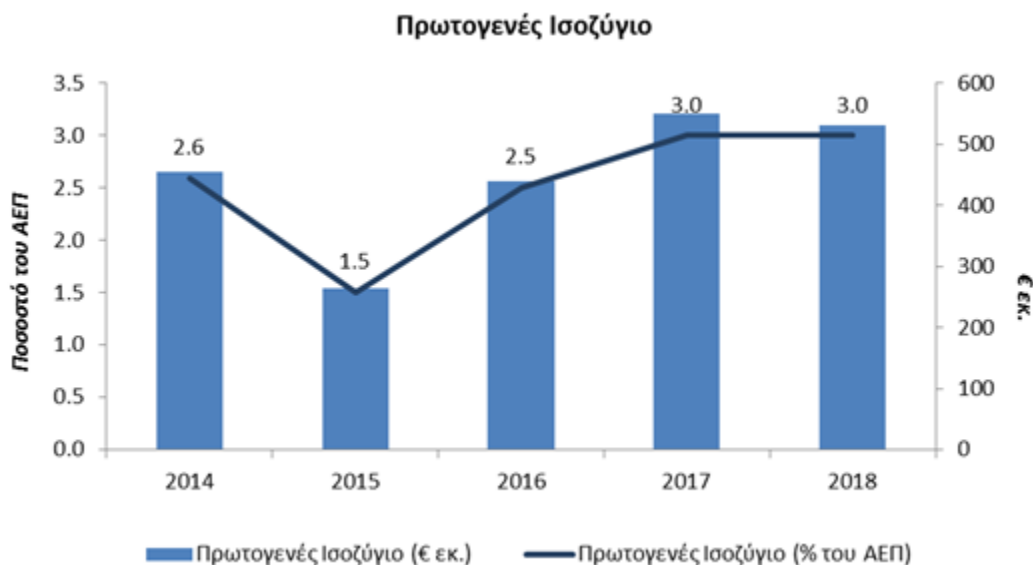
3. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2016-2018 – Γενική Κυβέρνηση

Οι δημοσιονομικοί στόχοι που έχουν υιοθετηθεί κατά την έκτη αξιολόγηση του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής, στη βάση ενός αμετάβλητου δημοσιονομικού πλαισίου πολιτικής, έχουν διαμορφωθεί ως ακολούθως:

Έτος	Πρωτογενές Ισοζύγιο (€εκ.)	Πρωτογενές Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)
2014	455	2,6
2015 ^ε	264	1,5
2016 ^ε	439	2,5
2017 ^ε	550	3,0
2018 ^ε	532	3,0

ε: εκτίμηση

Οι δημοσιονομικοί στόχοι καθορίζονται σε επίπεδο πρωτογενούς ισοζυγίου⁶ που αποτυπώνει με περισσότερη διαφάνεια τις επιπτώσεις της δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους και τις προεκτάσεις της σε σχέση με το δημόσιο χρέος.

⁶Πρωτογενές ισοζύγιο είναι το δημοσιονομικό ισοζύγιο εξαιρουμένων των δαπανών για τόκους.

Η επίτευξη και η διατήρηση πρωτογενών πλεονασμάτων είναι πολύ σημαντική λόγω του ότι δεν δημιουργούν πρόσθετες χρηματοδοτικές ανάγκες επιτρέποντας την τακτική εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους και ανακτώντας και διατηρώντας την εμπιστοσύνη των αγορών προς τις προοπτικές της οικονομίας μας. Επιπλέον, αναστρέφεται η αυξητική πορεία του δημοσίου χρέους και ελευθερώνονται χρηματοδοτικοί πόροι για ανάπτυξη και βελτίωση της κοινωνικής συνοχής.

Τα έσοδα και οι δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης για την επόμενη τριετία αναμένεται να διαμορφωθούν ως ακολούθως:

	2014	2015 ^ε	2016 ^ε	2017 ^ε	2018 ^ε
Δημόσια Έσοδα	7.053	6.837	6.958	7.098	7.358
Πρωτογενείς Δαπάνες	6.598	6.573	6.519	6.549	6.826
Πρωτογενές Ισοζύγιο	455	264	439	550	532

Αναλυτικότερα, τα **δημόσια έσοδα** το 2015 αναμένεται να μειωθούν κατά 3,1% και να φθάσουν σε απόλυτους αριθμούς τα €6.837 εκ. σε σχέση με έσοδα ύψους €7.053 το 2014, λόγω κυρίως της καταβολής μειωμένου μερίσματος από την Κεντρική Τράπεζα κατά περίπου €50 εκατομμύρια σε σχέση με το 2014, της αναμενόμενης σταδιακής μείωσης των εισπράξεων του φόρου προστιθέμενης αξίας⁷ ως αποτέλεσμα της τροποποίησης του πλαισίου εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και της εφαρμογής της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων που προνοεί τη μεταφορά του τραπεζικού τέλους στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Εξυγίανσης.

Το 2016 τα δημόσια έσοδα προβλέπονται να αυξηθούν με ρυθμό ύψους 1,8%, χαμηλότερο του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας σε τρέχουσες τιμές, λόγω της αναμενόμενης μείωσης των εσόδων από τα μερίσματα και της αναμενόμενης σταδιακής μείωσης των εισπράξεων του φόρου προστιθέμενης αξίας⁷ ως αποτέλεσμα της τροποποίησης του πλαισίου εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα επόμενα χρόνια, 2017 και 2018 λόγω βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, τα δημόσια έσοδα αναμένεται να σημειώσουν βελτίωση και να αυξηθούν κατά 2,0% και 3,7% αντίστοιχα ως ακολούθως:

⁷ Υιοθέτηση Κανονισμού που αφορά την επιβολή και καταβολής ΦΠΑ για τις διαδικτυακές υπηρεσίες στη χώρα όπου παρέχονται οι εν λόγω υπηρεσίες.

Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης, 2014-2018

	2014 τελικά € εκ 1	2015 εκτίμ. € εκ 2	% 2/1	2016 πρόβλ € εκ 3	% 3/2	2017 πρόβλ € εκ 4	% 4/3	2018 πρόβλ € εκ 5	% 5/4
Φόροι στην Παραγωγή και στις Εισαγωγές	2.584	2.556	-1,1	2.593	1,4	2.712	4,6	2.779	2,5
Φόροι στο Εισόδημα και το Πλούτο	1.837	1.730	-5,8	1.788	3,3	1.816	1,6	1.910	5,2
Εισφορές στην Κοινωνική Ασφάλιση	1.557	1.556	-0,1	1.595	2,5	1.668	4,6	1.748	4,8
Εισόδημα από Περιουσία (Τόκοι, μερίσματα, μετοχές)	276	222	-19,6	171	-23,0	161	-5,8	161	0,0
Άλλα Έσοδα (παροχή υπηρεσιών, τρέχουσες κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις)	798	773	-3,1	811	4,9	741	-8,6	759	2,4
Σύνολο	7.053	6.837	-3,1	6.958	1,8	7.098	2,0	7.358	3,7

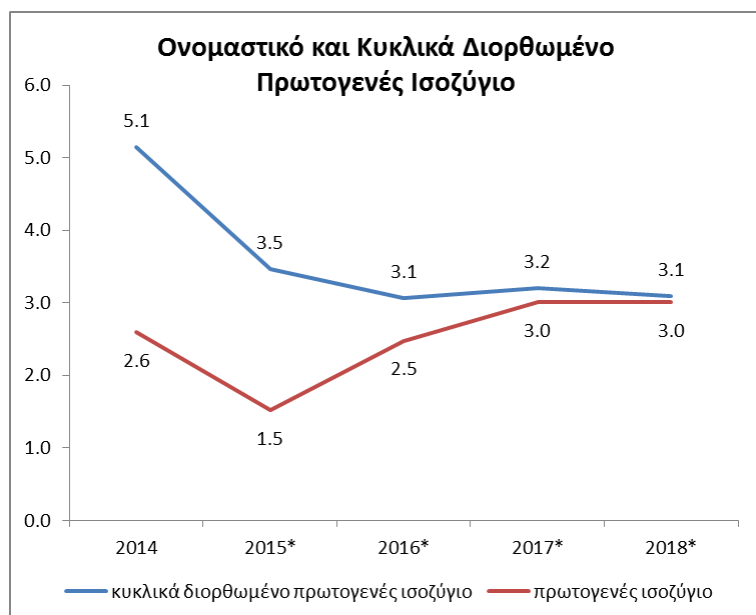
Οι πρωτογενείς **δημόσιες δαπάνες** το 2015 αναμένεται να παρουσιάσουν οριακή μείωση κατά 0,4% σε σύγκριση με το 2014 λόγω μείωσης της δημόσιας απασχόλησης και κατ' επέκταση του ύψους των δαπανών του μισθολογίου καθώς και μείωσης της ενδιάμεσης κατανάλωσης λόγω μείωσης των τιμών των ενεργειακών προϊόντων. Οι πιο πάνω μειώσεις αντισταθμίζονται εν μέρει από έκτακτες δαπάνες όπως τις δαπάνες που σχετίζονται με τον τερματισμό της λειτουργίας των Κυπριακών Αερογραμμών. Το 2016 οι πρωτογενείς **δημόσιες δαπάνες** αναμένεται να παρουσιάσουν μείωση κατά 0,8% σε σύγκριση με το 2015 λόγω συνέχισης της πολιτικής μείωσης της απασχόλησης και μη επανάληψης των εκτάκτων δαπανών του 2015.

Τα επόμενα χρόνια, το 2017 και 2018 προβλέπεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης των πρωτογενών δημοσίων δαπανών θα φθάσει το 0,5% και 4,2% αντίστοιχα. Αναλυτικότερα η εικόνα των δημοσίων δαπανών για τη περίοδο 2014-2018 έχει ως ακολούθως:

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης 2014-2018

	2014	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%
	τελικά	εκτίμηση		πρόβλ.		πρόβλ.		πρόβλ.	
	€ εκ	€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ	
	1	2	2/1	3	3/2	4	4/3	5	5/4
Απολαβές Προσωπικού	2.299	2.273	-1,1	2.260	-0,6	2.331	3,1	2.410	3,4
Ενδιάμεση Κατανάλωση	655	623	-4,9	629	1,0	610	-3,0	647	6,0
Κοινωνικές Παροχές	2.576	2.599	0,9	2.603	0,2	2.579	-0,9	2.675	3,7
Πληρωμές Τόκων	498	469	-5,9	451	-3,9	433	-4,0	432	-0,2
Επιχορηγήσεις	80	80	-0,1	81	1,9	82	1,2	83	1,2
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	308	314	1,7	346	10,3	379	9,5	411	8,4
Άλλες	680	685	0,7	600	-12,4	567	-5,5	600	5,8
ΣΥΝΟΛΟ	7.097	7.042	-0,8	6.970	-1,0	6.981	0,2	7.258	4,0
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	6.598	6.573	-0,4	6.519	-0,8	6.549	0,5	6.826	4,2

Η πορεία του πρωτογενούς πλεονάσματος της Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να είναι ανοδική από το 2015, και ότι θα φτάσει το 3% του ΑΕΠ το 2017. Το κυκλικά διορθωμένο πρωτογενές ισοζύγιο, λαμβάνοντας υπόψη το χάσμα από το δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης, προβλέπεται να είναι πλεονασματικό και υπολογίζεται να φθάσει το 3,1% του ΑΕΠ το 2018.

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Κατά το 2014, το δημόσιο χρέος ανήλθε στο 107,5% του ΑΕΠ, σε σχέση με 102,2% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο. Η αύξηση του δημόσιου χρέους εξηγείται από τη συσσώρευση ρευστών διαθεσίμων, καθώς και τη μείωση του ονομαστικού ΑΕΠ κατά το υπό αναφορά έτος. Με βάση εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ προβλέπεται να τεθεί σε πτωτική πορεία από το 2015 και να περιορισθεί κάτω του 90% του ΑΕΠ το 2020

Η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους είναι στενά συνυφασμένη με την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων αλλά και με τα διάφορα μακροοικονομικά μεγέθη και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της υγείας, των συντάξεων και του δημόσιου τομέα. Γ' αυτό η προώθηση και η εφαρμογή των πιο πάνω μεταρρυθμίσεων είναι σημαντική αφού συντείνει στην αναστροφή της αυξητικής πορείας του δημοσίου χρέους και ελευθερώνονται χρηματοδοτικοί πόροι για ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, η πορεία του δημοσίου χρέους για τα έτη 2012 -2020, ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι χρηματοδοτικές ανάγκες, καθώς και το πρωτογενές ισοζύγιο.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Δημόσιο Χρέος	79,5	102,2	107,5	106,5	105,4	102,9	96,4	91,6	88,3
Χρηματοδοτικές Ανάγκες	12,3	23,1	10,0	8,8	4,1	14,5	3,1	16,5	7,2
Πρωτογενές Ισοζύγιο	-2,9	-1,8	2,6	1,5	2,5	3,0	3,0	3,0	3,0

Με βάση τα πιο πάνω, οι χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους για την περίοδο 1/1/2015 μέχρι 31/12/2018 διαμορφώνονται ως ακολούθως:

	Αποπληρωμές Χρέους € εκ.	Δημοσιονομικές ανάγκες € εκ.	Σύνολο € εκ.
2015	1.990	335	2.325
2016	749	62	811
2017	1.549	-67	1.482
2018	864	-51	813

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, εκτιμάται ότι το δημόσιο χρέος θα τεθεί σε πτωτική πορεία από το 2015 και θα περιορισθεί στο 106,5% του ΑΕΠ. Ακολούθως, εκτιμάται ότι το 2016 και 2017 θα κατέλθει στο 105,4 και 102,9, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αντίστοιχα, ενώ το 2018 το δημόσιο χρέος προβλέπεται να συρρικνωθεί περαιτέρω και να περιορισθεί στο 96,4% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο σε όλα σχεδόν τα σενάρια που επεξεργάστηκε, με εξαίρεση το εναλλακτικό σενάριο 2 που χρησιμοποιεί ως μεταβλητή την πραγματική αύξηση του ΑΕΠ. Στην περίπτωση αυτή παρατηρείται σημαντική απόκλιση από το βασικό σενάριο με το δημόσιο χρέος να παρουσιάζει αυξητική τάση και να φθάνει στο 113,3% του ΑΕΠ το 2020 αποκλίνοντας κατά 25,0 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων εναλλακτικών σεναρίων έχουν ως ακολούθως:

- Το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο το δημόσιο χρέος παρουσιάζει πτωτική τάση και πλησιάζει το 92,5% του ΑΕΠ το 2020 και ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.
- Το εναλλακτικό σενάριο 3 (μείωση του πρωτογενούς ισοζυγίου) παράγει ψηλότερα αποτελέσματα σε σύγκριση με το βασικό σενάριο, με το περιθώριο να αυξάνεται σημαντικά κατά τα έτη 2018-2020. Παρόλα αυτά η τάση που παρουσιάζει είναι πτωτική και ως εκ τούτου το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο, πλησιάζοντας το 98,1% του ΑΕΠ το 2020.
- Το εναλλακτικό σενάριο με συνδυασμό των τριών σεναρίων αν και παράγει σημαντικά ψηλότερα αποτελέσματα σε σχέση με το βασικό σενάριο, ωστόσο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί μια πτωτική τάση και πλησιάζει το 100% του ΑΕΠ το 2020. Το δημόσιο χρέος ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Βασικό σενάριο	107,5	106,5	105,4	102,9	96,4	91,6	88,3
1. Αυξημένο επιτόκιο κατά μισή μονάδα ετησίως	107,5	107,3	107,0	105,2	99,4	95,2	92,5
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά μισή μονάδα ετησίως	107,5	109,2	111,4	112,9	110,7	110,8	113,3
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως	107,5	108,2	108,8	107,9	103,1	99,8	98,1
Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	107,5	108,7	109,9	109,5	105,0	102,2	100,9

Σημειώνεται ότι, οι πιο πάνω προβλέψεις δεν λαμβάνουν υπόψη τυχόν έσοδα από αποκρατικοποιήσεις κρατικών οργανισμών ή επιχειρήσεων, καθώς και έσοδα που τυχόν να προκύψουν από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων των υδρογονανθράκων. Λαμβάνουν όμως υπόψη την ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων με την Κεντρική Τράπεζα και την παραχώρηση αυξημένων μερισμάτων από την Κεντρική Τράπεζα. Σημειώνεται ότι, η προώθηση των αποκρατικοποιήσεων, πέραν της συμβολής τους **στη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, θα οδηγήσει σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων.**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2016 ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΜΔΠ) 2016-2018

Τα δημόσια έσοδα της Κεντρικής Κυβέρνησης αναμένεται την επόμενη τριετία να αυξηθούν σε συνάρτηση με την οικονομική δραστηριότητα και να διαμορφωθούν ως ακολούθως:

Συνολικά Έσοδα Κεντρικής Κυβέρνησης 2014-2018 (Προϋπολογισμός)

	2014	2015 Προϋπολογισμός	2015 Αναθεωρημένος	2016 ΜΔΠ	2017 ΜΔΠ	2018 ΜΔΠ
Άμεσοι Φόροι	2.216	2.210	2.199	2.255	2.321	2.429
Έμμεσοι Φόροι	2.658	2.720	2.632	2.672	2.792	3.010
Μη Φορολογικά Έσοδα	1.097	999	1.013	984	992	1.013
ΣΥΝΟΛΟ	5.972	5.929	5.844	5.910	6.104	6.452

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των εσόδων, καθώς και τους δημοσιονομικούς στόχους, το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών για την κεντρική κυβέρνηση καθορίζεται στα €6.050εκ., €6.100 εκ. και €6.150 εκ για το 2016, το 2017 και το 2018 αντίστοιχα. Λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες της πολιτικής, όπως περιγράφεται στη Δήλωση Κυβερνητικής Πολιτικής στο Κεφάλαιο 2, πιο πάνω, τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο Μνημόνιο Συναντίληψης, τις ανάγκες που δημιουργούνται από την οικονομική κρίση, την προστασία των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και των ανέργων, τα ανώτατα όρια δαπανών ανά Υπουργείο χωρίς τις αποπληρωμές δανείων και των τόκων επικαιροποιούνται ως ακολούθως:

Συνολικές δαπάνες κατά Υπουργείο⁸

	Τελικά 2014	Προϋπολ 2015	ΜΔΠ 2016	ΜΔΠ. 2017	ΜΔΠ 2018
	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.	€ εκ.
Συνταγματικές Εξουσίες	54	53	56	56	56
Συνταγματικές Υπηρεσίες	23	22	22	22	22
Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	11	10	10	10	10
Άμυνας	319	319	319	319	319
Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και	238	239	242	242	242
Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης	269	270	278	278	278
Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχ. και	45	43	44	44	44
Εργασίας και Κοινωνικών	905	910	910	910	910
Εσωτερικών	523	511	523	523	523
Εξωτερικών	75	74	75	75	75
Οικονομικών	2.296	1.619	1.617	1667	1717
Ανεξάρτητα Γραφεία	131	140	130	130	130
Παιδείας και Πολιτισμού	924	925	998	998	998
Συγκοινωνιών και Έργων	277	280	281	281	281
Υγείας	531	535	545	545	545
Σύνολο	6.621	5.950	6.050	6.100	6.150

Ο καθορισμός των πιο πάνω οροφών δαπανών με βάση τα σημερινά δεδομένα και τις τρέχουσες εκτιμήσεις βοηθά στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων.

Σημειώνεται ότι, τα ανώτατα συνολικά όρια δαπανών του ΣΠΑΠ 2016 – 2018 επικαιροποιούνται για το έτος 2016 σε σχέση με τον Προϋπολογισμό του 2015 και του ΜΔΠ 2015-2017 λόγω ουσιαστικής διαφοροποίησης των δημοσιονομικών δεικτών. Με την τροποποίηση αυτή των ανώτατων ορίων, οι δημοσιονομικοί στόχοι εξακολουθούν να επιτυγχάνονται.

Τονίζεται ότι, τα ανώτατα όρια δαπανών θα πρέπει να τηρηθούν αυστηρά για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Οποιαδήποτε απόκλιση θέτει σε κίνδυνο τους δημοσιονομικούς στόχους και κατ' επέκταση την αξιοπιστία της κυπριακής οικονομίας. Γι' αυτό οποιαδήποτε αλλαγή πολιτικής ή νέα προγράμματα /έργα περιλαμβανομένων και των συγχρηματοδοτούμενων με την ΕΕ θα πρέπει να αποστέλλονται στο Υπουργείο Οικονομικών για υπολογισμό του δημοσιονομικού κόστους που αυτά συνεπάγονται υποδεικνύοντας ταυτόχρονα κατάργηση κάποιας άλλης πολιτικής ή προγραμμάτων /έργων.

⁸Συνολικές δαπάνες κατά Υπουργείο εξαιρουμένων των αποπληρωμών και των δαπανών για τόκους.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Το ΣΠΔΠ 2016-2018 ετοιμάστηκε αφού έλαβε υπόψη τόσο τις τρέχουσες οικονομικές εξελίξεις της κυπριακής οικονομίας και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα, όσο και τις μακροοικονομικές προβλέψεις για την επόμενη τριετία και τους δημοσιονομικούς στόχους που έχουν τεθεί και ενσωματωθεί στο Μνημόνιο Συναντίληψης.

Υπάρχουν όμως σημαντικοί κίνδυνοι οι οποίοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικοί στόχοι του ΣΠΔΠ 2016-2018. Από πλευράς εσωτερικού περιβάλλοντος, αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία δύναται να προέλθουν από τις ακόλουθες πηγές.

Πρώτο, οι συνεχιζόμενες προκλήσεις ρευστότητας που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του ακόμα πολύ ψηλού ποσοστού των μη-εξυπηρετούμενων δανείων. Παρόλα αυτά, η ψήφιση του νόμου των εκποιήσεων και του πλαισίου αφερεγγυότητας είναι, ανάμεσα σε άλλα, θετικές εξελίξεις που αναμένεται υποβοηθήσουν προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος.

Δεύτερο, ενδεχόμενες υποχρεώσεις/ κρατικές εγγυήσεις που δημιούργησε το κράτος τα προηγούμενα χρόνια προς κρατικές εταιρείες, κρατικούς Οργανισμούς και Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ωστόσο, οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι είναι εξωτερικοί. Το οικονομικό περιβάλλον στην ΕΕ και ευρωζώνη εξακολουθεί να είναι ασταθές, συμπεριλαμβανομένης της αβεβαιότητας που επικρατεί για την Ελλάδα, με ενδεχόμενες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία. Επίσης, οι γεωπολιτικές εξελίξεις στη Ρώσο-Ουκρανική κρίση εξακολουθούν να είναι ρευστές, προκαλώντας αβεβαιότητα για την πορεία της Ρωσικής οικονομίας, καθώς και για την πορεία της ισοτιμίας ευρώ-ρουβλιού.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Στα πλαίσια της Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός της Γενικής Κυβέρνησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Οι ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που ήδη προωθούνται στο δημόσιο τομέα, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, σε διαρθρωτικές αλλαγές στην οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων οργανισμών καθώς και στην ανάπτυξη και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού τους, στοχεύουν στη δημιουργία μιας σύγχρονης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης που να επιτελεί με επάρκεια και επαγγελματισμό το έργο της και να εξυπηρετεί με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τη χώρα και τους πολίτες της.

Συγκεκριμένα, στο παρόν στάδιο διεξάγεται μια σειρά μελετών στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας. Οι εν λόγω μελέτες ολοκληρώνονται σε δύο μέρη, σύμφωνα με την πρόνοια της παρ. 3.9 του Μνημονίου, ως εξής:

- Το μέρος που αφορά στα **οριζόντια θέματα**, το οποίο περιλαμβάνει:
 - την εξέταση του συστήματος αμοιβών και όρων απασχόλησης στο δημόσιο τομέα (π.χ. ετήσια άδεια ανάπαυσης, άδεια ασθένειας, άδεια μητρότητας, χρόνος εργασίας), σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, ακολουθώντας βέλτιστες πρακτικές, και
 - την εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού στο δημόσιο τομέα, για σκοπούς ανάπτυξης και προαγωγών, συνδέοντας την απόδοση με το σύστημα των αμοιβών και των προσαυξήσεων.

Η μελέτη για τα οριζόντια θέματα υποβλήθηκε εντός του 2014 και εξετάστηκε από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού και το γραφείο του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω, στον οποίο έχει ανατεθεί η πολιτική εποπτεία της μεταρρύθμισης της δημόσιας υπηρεσίας. Τυγχάνουν επεξεργασίας μεταρρυθμιστικές δράσεις που θα προωθηθούν για έγκριση και υλοποίηση εντός του 2015, μετά από διαβούλευση με τα εμπλεκόμενα μέρη, στο πλαίσιο των χρονοδιαγραμμάτων του Μνημονίου Συναντίληψης.

- Το μέρος που αφορά σε **τομεακά θέματα** το οποίο εξετάζει το ρόλο, τις αρμοδιότητες, την οργανωτική δομή και τη στελέχωση συγκεκριμένων Υπουργείων/ Υπηρεσιών/ Ανεξάρτητων Αρχών, το πλαίσιο για κατάργηση ή σύμπτυξη/ενοποίηση μη κερδοσκοπικών οργανισμών και δημόσιων εταιρειών, και την αναδιοργάνωση/ αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το εν λόγω μέρος αποτελείται από δύο στάδια, ως εξής:
 - Το πρώτο στάδιο των μελετών, το οποίο έχει ήδη ολοκληρωθεί, περιελάμβανε το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη (ΥΕΕΒΤ), καθώς και τα Υπουργεία Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Παιδείας και Πολιτισμού, και Υγείας, με τους συνδεδεμένους τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου. Περιελάμβανε επίσης και την κατ' αρχήν μελέτη της τοπικής αυτοδιοίκησης.
 - Το δεύτερο στάδιο των μελετών αναδιάρθρωσης, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη, καλύπτει όλα τα υπόλοιπα Υπουργεία (το Υπουργείο Οικονομικών, περιλαμβανομένου και του Γενικού Λογιστηρίου και της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης, καλύπτεται από ξεχωριστή μελέτη, κάτω από τη Διαχείριση των Δημοσίων Οικονομικών), ήτοι:
 - τα Υπουργεία Άμυνας, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, και Εξωτερικών, των οποίων οι μελέτες θα ολοκληρωθούν τον Ιούνιο 2015,
 - τα Υπουργεία Συγκοινωνιών και Έργων, Εσωτερικών, Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, καθώς και οι σχετικοί με

αυτά οργανισμοί δημοσίου δικαίου, οι μελέτες των οποίων αναμένεται να ολοκληρωθούν το Δεκέμβριο του 2015. Οι μελέτες αναδιάρθρωσης που θα καλύψουν τις πλείστες Ανεξάρτητες Αρχές και Υπηρεσίες αναμένονται να ολοκληρωθούν επίσης το Δεκέμβριο του 2015.

Στη βάση των πιο πάνω μελετών αναδιάρθρωσης ετοιμάζονται Σχέδια Δράσης με τις προτεινόμενες ενέργειες και χρονοδιαγράμματα, σύμφωνα με τα οποία υλοποιούνται οι εισηγήσεις που αποφασίζονται από την Κυβέρνηση.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

Εν μέσω οικονομικής κρίσης και ενός αυστηρού δημοσιονομικού πλαισίου, αναδεικνύεται εντονότερη η ανάγκη μεταρρυθμίσεων στην κυπριακή δημόσια διοίκηση, ώστε να επιτυγχάνονται τα προσδοκώμενα αποτελέσματα με τους ελάχιστους δυνατούς πόρους. Στο πλαίσιο αυτό, οι οργανισμοί της Γενικής Κυβέρνησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα πρέπει να ξεφύγουν από τα στεγανά που δημιουργούνται από τις δύσκαμπτες οργανωτικές δομές και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, και να αξιοποιήσουν με πιο ευέλικτο τρόπο το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό ώστε να υλοποιούνται έγκαιρα και αποτελεσματικά τα έργα στρατηγικής σημασίας και προτεραιότητας και να επιτυγχάνονται οι στόχοι τους.

Η διάρθρωση του μισθολογίου στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, και οι υφιστάμενες πρακτικές και συστήματα προαγωγών/ ανέλιξης, κινητικότητας προσωπικού, διοίκησης απόδοσης και αμοιβών περιορίζουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα. Οι μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη στοχεύουν:

- (α) Στην επίτευξη βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, μέσω της πολιτικής για συγκράτηση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα και του εξορθολογισμού του κρατικού μισθολογίου.
- (β) Στην επίτευξη μιας αποδοτικής και αποτελεσματικής Γενικής Κυβέρνησης και ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- (γ) Στην περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Η επίτευξη των πιο πάνω στόχων επιδιώκεται μέσω μιας σειράς έργων και δράσεων οι οποίες ήδη υλοποιούνται ή/και αναμένεται να προωθηθούν την περίοδο 2016-2018, ως εξής:

(α) Επίτευξη βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, μέσω της πολιτικής για συγκράτηση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα και του εξορθολογισμού του κρατικού μισθολογίου

Στο πλαίσιο επίτευξης του εν λόγω στόχου, υλοποιούνται μέτρα που αφορούν τη μείωση της απασχόλησης στη Γενική Κυβέρνηση και στον περιορισμό του μεγέθους του μισθολογίου στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα:

- Τη μείωση του αριθμού των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης κατά 4.500 την περίοδο 2012-2016.

- Σύμφωνα με τα στοιχεία ημερομηνίας 31/12/2014, η απασχόληση στην Κεντρική Κυβέρνηση ανέρχεται συνολικά στους 47.854 εργαζομένους, η οποία αναλύεται ανά τομέα απασχόλησης ως εξής:

Τομέας απασχόλησης	Απασχόληση στις 31/12/2014
Δημόσια Υπηρεσία: Σύνολο	17.428
(α) Ανεξάρτητες Υπηρεσίες/ Υπουργεία (μόνιμο και έκτακτο προσωπικό), εξαιρουμένων των τομέων της Υγείας και της Παιδείας	12.168
(β) Υγεία (μόνιμο και έκτακτο προσωπικό)	5.140
(γ) Εποχικό προσωπικό	120
Παιδεία (Εκπαιδευτική Υπηρεσία)	12.197
(μόνιμοι, συμβασιούχοι και αντικαταστάτες Εκπαιδευτικοί)	
Δικαστική Υπηρεσία	100
Κυπριακός Στρατός	4.080
Αστυνομία	4.984
Πυροσβεστική Υπηρεσία	632
Κρατικοί Αξιωματούχοι	121
Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό	8.312
(μόνιμο και εποχικό)	
ΣΥΝΟΛΟ	47.854

Σύμφωνα με τα στοιχεία ημερομηνίας 31/12/2014, η απασχόληση στην Κεντρική Κυβέρνηση (Προυπολογισμός) για την περίοδο 2012-2014, μειώθηκε κατά 4039. Λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες αφυπηρετήσεις και την πολιτική απασχόλησης της Κυβέρνησης, για την περίοδο 2012-2016 αναμένεται η μείωση να ανέλθει στις 4077.

Καταγράφεται δηλαδή απόκλιση κατά 423 άτομα από το στόχο της μείωσης του αριθμού των εργαζομένων κατά 4.500 μέχρι το 2016.

Η περαιτέρω μείωση της απασχόλησης στη Γενική Κυβέρνηση στηρίζεται στις ακόλουθες παραμέτρους:

- Τη συνέχιση της απαγόρευσης πλήρωσης κενών θέσεων Πρώτου Διορισμού, Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής (υπαλληλικές θέσεις), καθώς και κενών θέσεων Ωρομίσθιου Προσωπικού στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, και εξέταση περιπτώσεων που δικαιολογούν εξαίρεση από την απαγόρευση, σύμφωνα με τη νενομισμένη διαδικασία
- Τη συνέχιση της μη δημιουργίας πρόσθετων μόνιμων θέσεων και της μη αναβάθμισης μισθοδοτικών κλιμάκων σε προσωπική βάση, τόσο για τις υπαλληλικές θέσεις όσο και για τις θέσεις Ωρομίσθιου Προσωπικού στη Γενική Κυβέρνηση. Το μέτρο αυτό αφορά, ως θέμα πολιτικής και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- Την εφαρμογή ενός τετραετούς σχεδίου με στόχο την κατάργηση τουλάχιστον 1.880 μόνιμων θέσεων στο δημόσιο τομέα κατά την περίοδο 2013-2016. Σημειώνεται ότι συνολικά 1.600 θέσεις έχουν ήδη καταργηθεί την περίοδο 2013-2015. Παραμένει να καταργηθούν ακόμα 280 θέσεις το 2016.
- Τη συνέχιση της απαγόρευσης προσλήψεων εργοδοτούμενων καθορισμένης διάρκειας, με εξαίρεση συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις, καθώς και τη συνέχιση της απαγόρευσης της αντικατάστασης υπαλλήλων που αποχωρούν από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο με νέες προσλήψεις εργοδοτούμενων καθορισμένης διάρκειας, με εξαίρεση συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις. Το μέτρο αυτό αφορά, ως θέμα πολιτικής τόσο τη Γενική Κυβέρνηση όσο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Μέτρα που εφαρμόστηκαν και προωθούνται και αφορούν τον περιορισμό του μισθολογίου στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα περιλαμβάνουν:

- Την εφαρμογής κλιμακωτής μείωσης στις απολαβές των συνταξιούχων και των εργαζομένων της Γενικής Κυβέρνησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Την αναστολή της καταβολής της ΑΤΑ για τη Γενική Κυβέρνηση και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2015. Για τα έτη 2016 έως 2018 οι μισθοί και οι συντάξεις θα αναπροσαρμόζονται, την 1η Ιανουαρίου, ως ακολούθως:
 - (i) Καταβολή του 50% του ποσοστού της αύξησης του υποκείμενου δείκτη της ΑΤΑ κατά το έτος που προηγείται του έτους αναφοράς σε σχέση με το προηγούμενο έτος του έτους αναφοράς.
 - (ii) Η πιο πάνω αναπροσαρμογή θα αναστέλλεται σε περίπτωση που κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του έτους που προηγείται του έτους αναφοράς ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης σε πραγματικούς όρους διορθωμένος ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις είναι αρνητικός.
- Την παγοποίηση της παραχώρησης ετήσιων μισθοδοτικών προσαυξήσεων στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016.
- Την αποκοπή έκτακτης εισφοράς από τις απολαβές και τις συντάξεις της Γενικής Κυβέρνησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και του ιδιωτικού τομέα, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016.
- Την εισαγωγή ελέγχων καθώς και την υιοθέτηση ρυθμίσεων για την περαιτέρω μείωση των επιδομάτων των εργαζομένων στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- Την εξέταση του συστήματος αμοιβών/ μισθολογίου στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, μέσω των μελετών που διεξάγονται και αφορούν στα οριζόντια θέματα, με στόχο την εφαρμογή ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος αμοιβών.

(β) Επίτευξη ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού δημόσιου τομέα

Στο πλαίσιο υλοποίησης του εν λόγω στόχου, μέτρα που συνεχίζουν να υλοποιούνται ή αναμένεται να υιοθετηθούν αφορούν:

- Στην εισαγωγή ενός νέου συστήματος Διαχείρισης των Δημόσιων Οικονομικών το οποίο υποστηρίζει τον έλεγχο, την ευελιξία, την προτεραιοποίηση, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των δημόσιων πόρων και στην παροχή των υπηρεσιών. Το εν λόγω σύστημα δίνει την ευκαιρία στους δημόσιους οργανισμούς να διαχειριστούν με μεγαλύτερη ευελιξία τους πόρους τους και να επικεντρωθούν στη διαμόρφωση στρατηγικής και στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.
- Στην ετοιμασία Στρατηγικού Σχεδίου από κάθε δημόσιο οργανισμό, βασιζόμενου σε στόχους και δραστηριότητες οι οποίες κοστολογούνται, με επικέντρωση στην επίτευξη των στρατηγικά σημαντικών τομεακών πολιτικών και προγραμμάτων. Σε μεταγενέστερο στάδιο και μέσω του προϋπολογισμού και των Στρατηγικών Σχεδίων, αναμένεται να καθοριστούν και υιοθετηθούν δείκτες αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας.
- Στην εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού, στο πλαίσιο των αποφάσεων που θα ληφθούν με βάση τα πορίσματα/ εισηγήσεις των μελετών που αφορούν στα οριζόντια θέματα.
- Στην υιοθέτηση αποδοτικών και αποτελεσματικών πολιτικών για το ανθρώπινο δυναμικό σχετικά με την επιλογή προσωπικού, τις προσλήψεις και τις προαγωγές, στο πλαίσιο των αποφάσεων που θα ληφθούν με βάση τα πορίσματα/ εισηγήσεις των μελετών που αφορούν στα οριζόντια θέματα.
- Στην αναδιοργάνωση Ανεξάρτητων Υπηρεσιών/ Υπουργείων/ Τμημάτων καθώς και Ημικρατικών Οργανισμών και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στη βάση των Σχεδίων Δράσης που ετοιμάζονται στα πλαίσια των μελετών που αφορούν στα τομεακά θέματα. Η πρώτη φάση των εν λόγω μελετών έχει ήδη ολοκληρωθεί.
- Στον ανασχεδιασμό των διαδικασιών, στον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου καθώς και στην πιστοποίηση ISO σε συγκεκριμένα Τμήματα/ Υπηρεσίες της Δημόσιας Υπηρεσίας, στο πλαίσιο του έργου που ήδη διεξάγεται με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και αφορά στην «Αναδιοργάνωση και Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας Τμημάτων της Κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας», το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2015.
- Στην προώθηση δράσεων στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 78.292 και ημερ. 4.2.2015 και το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, θέματα Διαφάνειας και Βελτίωσης της Εξυπηρέτησης του Πολίτη.
- Στην περαιτέρω ενίσχυση της κινητικότητας των υπαλλήλων, περιλαμβανομένου και του ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού, ως ένα μέτρο καλύτερης αντιμετώπισης των δυσκολιών που παρουσιάζονται λόγω και των δημοσιονομικών συνθηκών που επικρατούν και της συνεχιζόμενης μείωσης του προσωπικού. Κύρια πλεονεκτήματα της κινητικότητας, όπως επιτυγχάνεται μέσα από το θεσμό της εναλλαξιμότητας, τον οποίο εξυπηρετούν οι εναλλάξιμες κατηγορίες προσωπικού, αλλά και τους θεσμούς της ανάθεσης καθηκόντων και απόσπασης, είναι η δυνατότητα ικανοποίησης αναγκών σε προσωπικό όπως αυτές ανακύπτουν, η αξιοποίηση των εμπειριών και ικανοτήτων των υπαλλήλων και η πρόκληση του ενδιαφέροντός τους για απόδοση.

Ήδη έχουν υλοποιηθεί αρκετά μέτρα που αφορούν στη βελτίωση των δυνατοτήτων μετακίνησης προσωπικού ώστε μέσω της μεγαλύτερης ευελιξίας/άρσης νομικών κλυμάτων να αντιμετωπιστούν / απαμβλυνθούν τα κενά που αναπόφευκτα προκύπτουν λόγω της συνεχιζόμενης μείωσης του προσωπικού. Συγκεκριμένα, ενισχύθηκαν τα εργαλεία διαχείρισης του προσωπικού που έχουν στην διάθεση τους τα Υπουργεία/ Ανεξάρτητες Υπηρεσίες, τα οποία πλέον μπορούν να μετακινούν/ αναθέτουν καθήκοντα στο προσωπικό που απασχολούν, εντός των ορίων των Υπουργείων/ Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, χωρίς την εμπλοκή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και

Προσωπικού. Επιπρόσθετα, με την ψήφιση σχετικής νομοθεσίας, όλοι οι εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου, πλην αυτών που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας, έχουν ενταχθεί σε ευρύτερες εναλλάξιμες κατηγορίες προσωπικού, διευρύνοντας τη συνολική αριθμητική δύναμη του εναλλάξιμου προσωπικού κατά 50%. Περαιτέρω το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του ημερομηνίας 14.01.2015 ενέκρινε τη θέσπιση μηχανισμού που διέπει τη λειτουργία εσωτερικής αγοράς εργασίας στη Δημόσια Υπηρεσία, και ο οποίος επιτρέπει από την μια στις διάφορες Υπηρεσίες να ανταγωνίζονται για ποιοτικά καλό προσωπικό, και από την άλλη στους ίδιους τους υπαλλήλους να εκδηλώνουν ενδιαφέρον για απασχόλησή τους σε θέσεις, οι οποίες τους ενδιαφέρουν και είναι συναφείς με τα προσόντα που κατέχουν. Η δημιουργία μιας τέτοιας αγοράς εργασίας ενισχύει τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους οι διοικήσεις των διάφορων Υπουργείων/ Ανεξάρτητων Υπηρεσιών για κάλυψη των υπηρεσιακών τους αναγκών, και επιλύει, εν μέρει, τα προβλήματα που σχετίζονται με την ελλιπή πρόσβαση των ιδίων των υπαλλήλων σε ευκαιρίες για μετακίνηση/ απόσπαση για εκτέλεση άλλων καθηκόντων, είτε λόγω της μη γνωστοποίησης σ' αυτούς των αναγκών, είτε λόγω της μη συναίνεσης των Υπηρεσιών τους στη μετακίνησή/ απόσπασή τους σε άλλες Υπηρεσίες.

Περαιτέρω, για επίτευξη αποτελεσματικότερης αξιοποίησης του προσωπικού τόσο της δημόσιας υπηρεσίας όσο και των υπαλλήλων των οργανισμών δημοσίου δικαίου, προωθείται η διαμόρφωση κατάλληλου νομικού πλαισίου που να ρυθμίζει την κινητικότητα υπαλλήλων μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας και των οργανισμών δημοσίου δικαίου καθώς και μεταξύ των οργανισμών δημοσίου δικαίου.

Ανάλογα με τις αποφάσεις που θα ληφθούν σε σχέση με τις μελέτες που διεξάγονται στη δημόσια υπηρεσία αναμένεται να προωθηθούν και άλλα μέτρα προς την κατεύθυνση της περαιτέρω ενίσχυσης της κινητικότητας των υπαλλήλων μεταξύ Υπουργείων/ Τμημάτων και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

(γ) Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο δημόσιο τομέα.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του εν λόγω στόχου, μέτρα που αναμένεται να υιοθετηθούν αφορούν:

- Στην παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης σε κάθε Υπουργείο από την Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ), με αντικείμενο τη σύνδεση του στρατηγικού προγραμματισμού με την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, τη διάγνωση αναγκών μάθησης, το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Σημειώνεται ότι, ο στρατηγικός προγραμματισμός έχει ήδη διεξαχθεί μέσα στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου Έργου της ΚΑΔΔ «Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για Στρατηγική, Ηγετική και Διευθυντική Ανάπτυξη της Κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας», το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ και το οποίο θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2015.
- Στη στήριξη και υλοποίηση, μέσω ειδικών εξειδικευμένων προγραμμάτων, μεταρρυθμίσεων (π.χ. απλοποίηση διαδικασιών, σύστημα κινητικότητας, νέο σύστημα αξιολόγησης προσωπικού, συνένωση Τμημάτων)
- Στην παροχή οριζόντιων προγραμμάτων που εντοπίζει η ΚΑΔΔ από τη συνεργασία της με τα Υπουργεία (π.χ. διαχείριση έργων, διαχείριση αλλαγής, θέματα Ε.Ε., στρατηγικός προγραμματισμός, κτλ)
- Στην οργάνωση και συντονισμό εργαστηρίων Δομημένου Δημοκρατικού Διαλόγου, με σκοπό την εμπλοκή των εταίρων/τη διαβούλευση με φορείς της κοινωνίας για τη διεξαγωγή του στρατηγικού προγραμματισμού στη βάση των αναγκών της κοινωνίας.

Οι αλλαγές που συντελούνται στο δημόσιο τομέα επηρεάζουν άμεσα και τον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα και οι κατευθυντήριες γραμμές για την ετοιμασία του κρατικού προϋπολογισμού, καλύπτουν και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Με βάση τα πιο πάνω και για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων συστήνεται όπως υιοθετηθούν οι πιο κάτω κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2016 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2016-2018:

α) Περιορισμός των δαπανών των Υπουργείων/Τμημάτων/Ανεξάρτητων Υπηρεσιών στα ανώτατα όρια δαπανών που έχουν τεθεί και που παρουσιάζονται στον πίνακα της σελίδας 26.

β) Να ακολουθηθεί η ίδια πολιτική επιδομάτων με το 2014 για τα διάφορα επιδόματα που παραχωρούνται σε κρατικούς αξιωματούχους, κρατικούς υπαλλήλους και ωρομίσθιο προσωπικό όπως περιγράφονται στον περί Προϋπολογισμού του 2015 Νόμο του 2014.

γ) Αποφυγή ανάληψης νέων δεσμεύσεων και προώθηση προτάσεων προς το Υπουργικό Συμβούλιο που προβλέπουν την υιοθέτηση νέων πολιτικών που συνεπάγονται πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος εκτός εάν αντικαθιστούν ισόποσα υφιστάμενες δαπάνες.

δ) Έγκριση τη Δήλωσης Κυβερνητικής Πολιτικής που περιγράφει τους άξονες αναπτυξιακής πολιτικής της κυβέρνησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 1.

ε) Έγκριση τη Δήλωσης Πολιτικής Απασχόλησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 3.

στ) Να ολοκληρωθούν τα Στρατηγικά Σχέδια των Υπουργείων σύμφωνα με τη Δήλωση Κυβερνητικής Πολιτικής και να υποβληθούν στο Υπουργείο Οικονομικών. Στη συνέχεια θα υποβληθούν μαζί με το προϋπολογισμό του 2016 και του ΜΔΠ 2016-2018 στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση και στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ενημέρωση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα οι κυριότεροι οικονομικές δείκτες της κυπριακής οικονομίας για τα έτη 2010 έως 2018 σύμφωνα με το τελευταίο πρόγραμμα προσαρμογής (6^η αξιολόγηση)

Πίνακας: Κύριοι Μακροοικονομικοί δείκτες

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ^ε	2016 ^π	2017 ^π	2018 ^π
Πραγματική Οικονομία (ρυθμός μεταβολής)									
Ρυθμός αύξησης	1,4	0,3	-2,4	-5,4	-2,3	0,2	1,4	2,0	2,2
Εγχώρια Ζήτηση	2,4	-2,1	-3,9	-9,9	-1,3	-0,1	1,1	1,3	1,7
Κατανάλωση	0,7	1,6	-1,1	-5,8	-1,6	0,0	0,8	1,0	1,3
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,3	1,8	-0,7	-6,0	0,4	0,4	1,1	1,2	1,5
Δημόσια Κατανάλωση	-1,4	0,7	-2,7	-4,9	-8,7	-1,7	-0,8	-0,2	0,8
Πάγιες Επενδύσεις	-5,1	-9,4	-20,7	-17,1	-18,8	-0,9	3,6	4,0	4,5
Αποθέματα ¹	3,2	-1,4	1,0	-2,4	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Εξωτερικό Ισοζύγιο ¹	-1,1	2,4	1,7	4,7	-1,0	0,3	0,3	0,7	0,6
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	2,6	4,2	-1,7	-5,0	5,7	0,5	1,5	2,9	3,3
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	4,5	-0,6	-4,6	-13,6	8,1	-0,1	1,0	1,8	2,4
Διαφορά Δυνητικού ΑΕΠ με ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης (ως % του δυνητικού ΑΕΠ)	0,6	-0,1	-1,9	-4,9	-5,2	-3,9	-1,3	-0,9	-0,3
Εναρμονισμένος Ρυθμός Πληθωρισμού	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	-0,8	0,9	1,3	1,5
Ποσοστό Ανεργίας	6,3	7,9	11,8	15,9	16,1	16,1	15,1	13,8	12,5
Αύξηση Απασχόλησης	-0,2	0,5	-4,2	-5,2	-1,9	0,0	1,2	1,6	1,7
Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου	-5,1	-9,4	-20,7	-17,1	-18,8	-0,9	3,6	4,0	4,5
Δημόσια Οικονομικά % του ΑΕΠ									
Πρωτογενές Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-2,7	-3,6	-2,9	-1,8	2,6	1,5	2,5	3,0	3,0
Έσοδα	37,7	37,0	36,3	36,5	40,3	39,3	39,2	38,7	38,8
Δαπάνες	42,5	42,8	42,1	41,4	40,5	40,5	39,3	38,1	38,2
Δημόσιο Χρέος	56,5	66,0	79,5	102,2	107,5	106,5	105,4	102,9	96,4

ε: εκτίμηση

π: πρόβλεψη

Διεθνείς Υποχρεώσεις

α. Μνημόνιο Συναντίληψης

Το μακροοικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής που καταγράφεται στο Μνημόνιο Συναντίληψης καλύπτει περίοδο τριών ετών (Απρίλιος 2013- Μάρτιος 2016) και επικεντρώνεται:

- στο χρηματοοικονομικό τομέα, για αποκατάσταση της ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κύπρου και την ανοικοδόμηση της εμπιστοσύνης των καταθετών και της αγοράς μέσω της σε βάθος αναδιάρθρωσης και μείωσης του μεγέθους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την ενίσχυση της εποπτείας τους,
- στη δημοσιονομική εξυγίανση, προκειμένου να διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μέχρι το 2016, ιδίως μέσω αυστηρής περιοριστικής πολιτικής για τη μείωση των τρεχουσών πρωτογενών δαπανών και τη διασφάλιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης μεσοπρόθεσμα ιδίως μέσω μέτρων για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών στο πλαίσιο ενός μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου, τη βελτίωση της είσπραξης των εσόδων και τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα.
- στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που έχουν στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας και τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη, επιτρέποντας τη χαλάρωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, ιδίως με τη μεταρρύθμιση του συστήματος τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών και την άρση των εμποδίων για την ομαλή λειτουργία των αγορών υπηρεσιών.

β. Υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι υποχρεώσεις αυτές πηγάζουν από τις Ευρωπαϊκές συνθήκες/οδηγίες/κανονισμούς ως ακολούθως:

- τη **Συνθήκη για τη Σταθερότητα, το Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση** που αναφέρεται σε ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς προϋπολογισμούς. Σε περίπτωση που παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Στόχο ή την πορεία προσαρμογής σε αυτόν, τίθεται αυτομάτως σε λειτουργία ο διορθωτικός μηχανισμός που προβλέπει τη λήψη άμεσων διαρθρωτικών μέτρων για επαναφορά στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Στόχο ή την πορεία προσαρμογής σε αυτόν.
- το **πακέτο των έξι (six pack)** όπου ενισχύεται το προληπτικό και το διορθωτικό σκέλος του ΣΣΑ, έτσι ώστε να τηρούνται οι δημοσιονομικοί κανόνες. Το πακέτο προβλέπει μεταξύ άλλων:
 - όταν υπάρχει απόκλιση από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ο ρυθμός αύξησης των ετήσιων δαπανών δεν μπορεί να αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από το μέσο δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ, εκτός και αν η αύξηση υπερκαλύπτεται από μέτρα αύξησης των

εσόδων. Στη περίπτωση της Κύπρου ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος έχει καθαρισθεί σε ισόρροπο δημοσιονομικό ισοζύγιο.

- Έκτακτα έσοδα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη μείωση του δημόσιου χρέους και όχι για διενέργεια δαπανών.
- Όταν το δημόσιο χρέος υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για μείωση του κατά το 1/20 της διαφοράς του σε σχέση με το όριο του 60% κατά μέσο όρο το χρόνο.
- Σύσταση Δημοσιονομικού Συμβουλίου για να παρέχει εκ των προτέρων αξιολόγηση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων της Κυβέρνησης, που ετοιμάζονται στα πλαίσια κατάρτισης του ετήσιου Προϋπολογισμού και του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής του Κράτους, και να παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες (κανόνας δημοσίου χρέους, κανόνας για τη δημοσιονομική θέση και το κανόνα της διορθωτικής προσαρμογής) και την ενσωμάτωση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου στη διαδικασία κατάρτισης του Προϋπολογισμού

- **το πακέτο των δύο (two pack)**

- Ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές κινδύνους αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται τη δυνατότητα της Επιτροπής να αποφασίσει να θέσει υπό ενισχυμένη εποπτεία ένα κράτος μέλος το οποίο αντιμετωπίζει ή απειλείται από σοβαρούς κινδύνους αναφορικά με τη χρηματοοικονομική του σταθερότητα, που ενδέχεται να έχουν δυσμενείς δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.
- Ενδυνάμωση των κοινών διατάξεων για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων και τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ υποβάλλουν κάθε χρόνο στην Επιτροπή και το αργότερο μέχρι τη 15^η Οκτωβρίου το προσχέδιο του περί Προϋπολογισμού Νόμου για το επόμενο έτος.

Αναφέρεται ότι, οι πρόνοιες των πιο πάνω κανονισμών και της Συνθήκης έχουν περιληφθεί στον περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο του 2014.